

KURDÎ

NIVÎSKAR

Prof. Dr. Kadri Yıldırım

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman Adak

Yrd. Doç. Dr. Hayrullah Acar

Öğr. Gör. Zülküf Ergün

Öğr. Gör. İbrahim Bingöl

Öğr. Gör. Ramazan Pertev

5

Kurmancî

EDİTÖR

Prof. Dr. Kadri YILDIRIM

PROGRAM GELİŞTİRME

Yrd. Doç. Dr. Cevat YILDIRIM

Yrd. Doç. Dr. Akif AKTO

REHBERLİK UZMANI

Öğr. Gör. Ramazan PERTEV

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman EKİNCİ

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan, İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

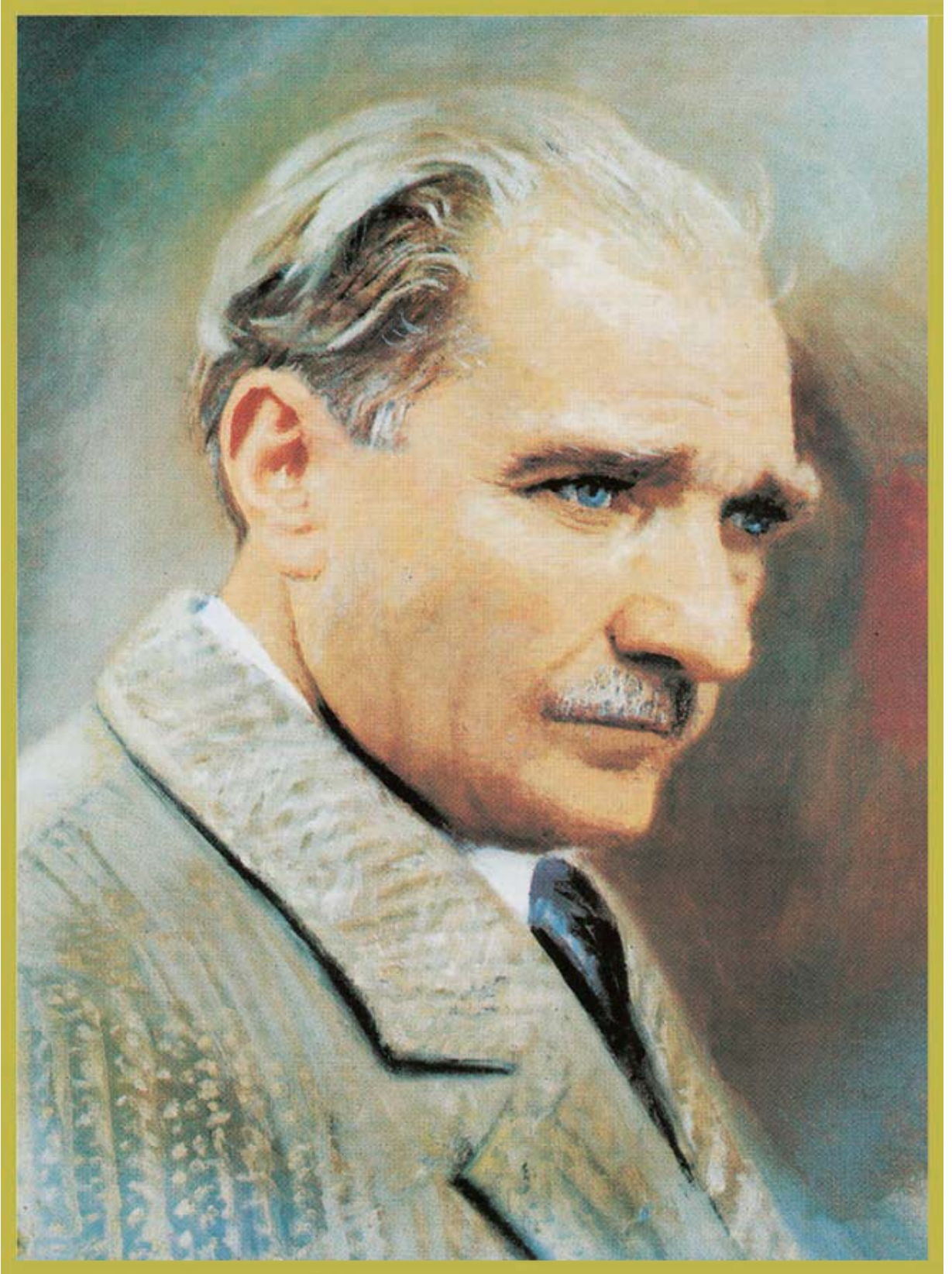
Mehmet Âkif ERSOY

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok nâmûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asîl kanda, mevcuttur!

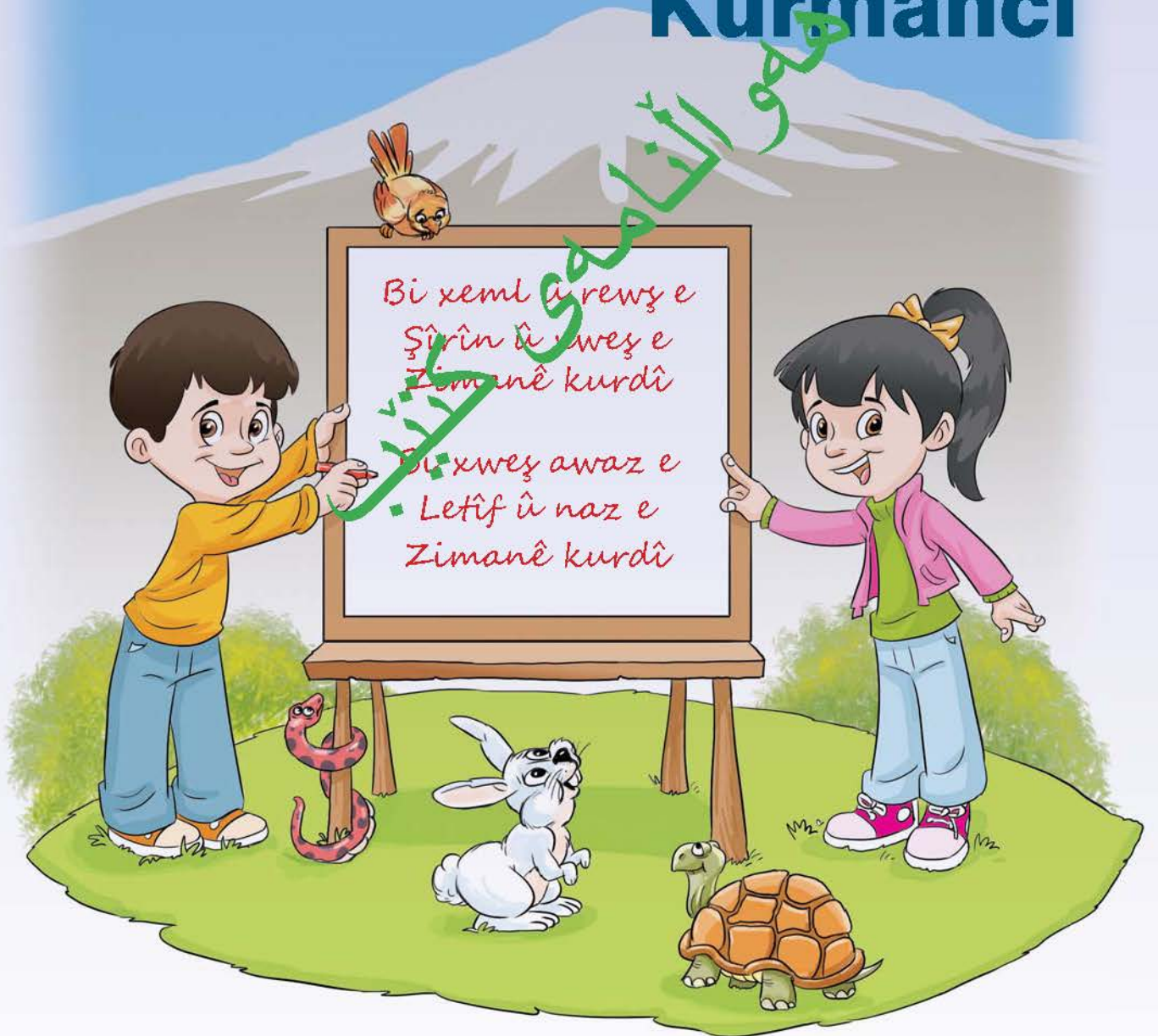

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

KURDÎ

5

Kurmancî

NAVEROK

Unîteya 1.

Alfabeya Me

10-26

Unîteya 2.

Ez û Malbata Xwe

27-40

Unîteya 3.

Xwendingeh û Jîngeha Min

41-54

Unîteya 4.

Laş û Tenduristî

55-68

Unîteya 5.

Demsal û Salname

69-90

Unîteya 6.

Xwarin û Vexwarinên Me

91-100

Unîteya 7.

Lîstik û Xeberoşk

101-114

Unîteya 8.

Çalakiyên Serbest

115-126

Unîteya 9.

Hatûçû-Geştûger

127-140

FERHENGOK

141-146

UNÎTEYA

Alfabeya Me

1.

Hevnasîn û silavdayîn

Merheba

Merheba

Navê min Azad e.
Navê te çi ye?

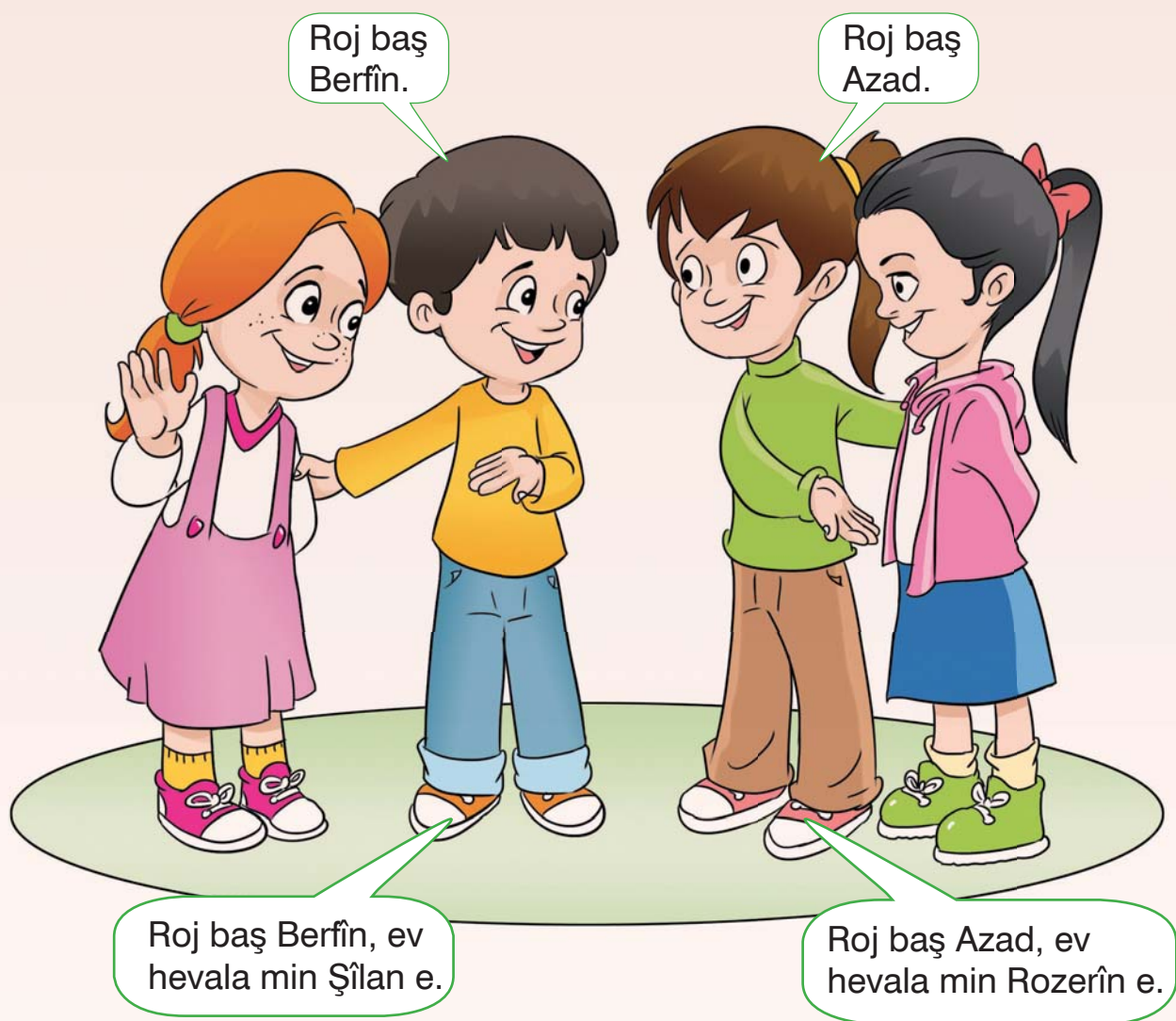
Navê min
Berfîn e.

Berfîn: Tu çawa yî Azad?

Azad: Ez baş im, gelek spas. Tu çawa yî?

Berfîn: Ez jî baş im, gelek spas.

- Azad:** Rozerîn tu ji ku yî?
- Rozerîn:** Ez ji Wanê me, tu ji ku yî?
- Azad:** Ez ji Diyarbekirê me.
- Rozerîn:** Ez bi nasîna te kêfxweş bûm.
- Azad:** Ez jî kêfxweş bûm.

Beşa 1. Dema xwendinê

1. Tîpên girdek

A B C Ç D E Ê F G H
I Î J K L M N O P Q R
S Ş T U û V W X Y Z

2. Tîpên hûrdek

a b c ç d e ê f g h
i î j k l m n o p q r
s ş t u û v w x y z

Beşa 2. Dema xwendin û nivîsînê

a. Tîpên jêrîn bixwînin û awayên wan ên hûrdek binivîsin.

A C D	E F Ê	B Ç H	Y Z I	X U W
.....				
G V Û	Î J O	Q M L	T H R	N Ş K
.....				
P S V	X Ê W	Î Q Û	I R O	W U X
.....				

b. Tîpên jêrîn bixwînin û awayên wan ên girdek binivîsin.

a z b	y c x	ç w v	û d t	e ş s
.....				
r ê f	q h o	p l m	g i k	l î n
.....				
m a q	w q ê	x j û	a b z	w û x
.....				

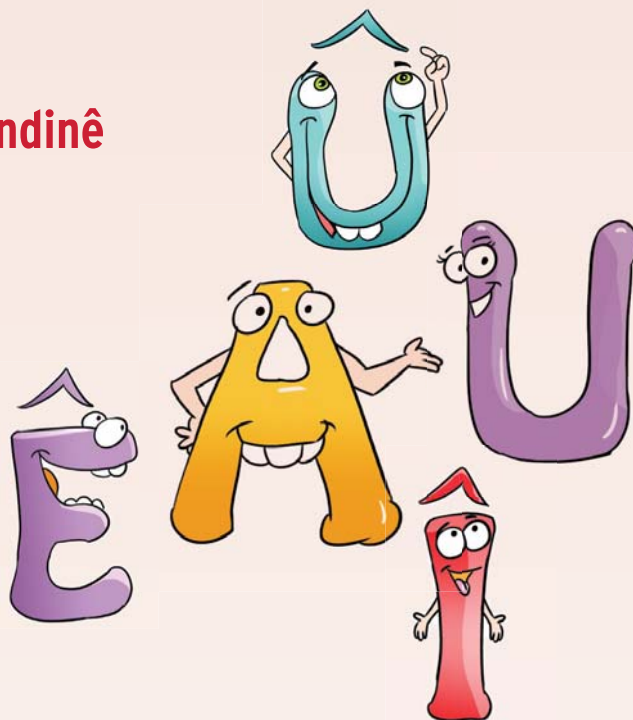

Beşa 3. Dema xwendinê

a. Tîpên dengdêr

Dengdêrên girdek: A Ê Î Î O U Û

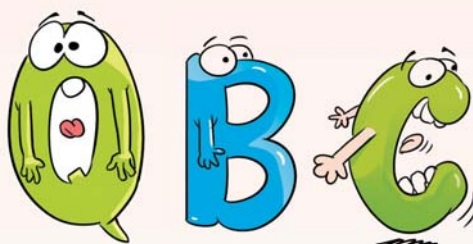
Dengdêrên hûrdek: a ê î î o u û

b. Tîpên bêdeng

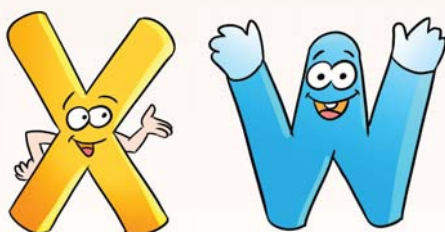
Bêdengên girdek: B C Ç D F G H J K L M N P Q R S Ş T V W X Y Z

Bêdengên hûrdek: b c ç d f g h j k l m n p q r s ş t v w x y z

c. Pevdeng

Xw: xwendin, xwîn, bixwîne, xwe, xwê, xwelî, xweş

Beşa 4. Dema xwendinê

a. Tîpên dengdêr bi nîşaneya ✓ nîşan bidin.

D.....	R.....	I.....	O.....	L.....	U.....
A.....	H.....	Q.....	Z.....	T.....	N.....
C.....	Ê.....	W.....	J.....	Û.....	Ç.....
V.....	E.....	X.....	B.....	Î.....	S.....

b. Bêjeyên jêrîn bixwînin.

ÎRO	DOZ	AXA	YEK	HÊK
XOF	BIR	FÊR	SER	QAL
KAL	WAR	ZÊR	SAZ	BÎR
XWÊ	DÊR	KÛR	MAR	ZER
MÊR	MÎR	ŞÊX	VIR	TÛR

c. Bêjeyên jêrîn bixwînin.

mêr	mîr	şêx	vir	tûr	îro	doz	axa	yek	hêk
xof	bir	fêr	qal	kal	war	yar	zêr	saz	bîr
xwê	dêr	kûr	mar	zer	ser	car	hûr	pir	kêr

Beşa 5. Dema guhdarîkirin û xwendinê

T î p û B ê j e !

A

A a **Av** agir

B

B b **Bar** bajar

C

C c **Cêwî** ceh

Ç

Ç ç **Çal** çav

D

D d **Dapîr** dar

E

E e **Elok** ez

Ê

Ê ê **Êvar** êzing

F

F f **Ferheng** firingî

G

G g **Ga** goşt

H

H h **Hêk** hinar

I

Î î **Bira** kiras

Î

Î î **Îsot** încas

J

J j **Jîjo** jajî

K

K k **Kîso** kevir

L

L l **Lepik** lêv

M

M m **Mar** masî

N

N n **Nan** nêrî

O

O o **Por** dor

P

P p **Paç** pel

Q

Q q **Quling** qijik

R

R r **Roj** rê

S

S s **Sêv** sênî

Ş

Ş ş **Şivan** şev

T

T t **Tû** tîr

U

U u **Gul** kund

Û

Û û **Mû** bilûr

V

V v **Tav** kavir

W

W w **Welat** werdek

X

X x **Xezal** xiyar

Y

Y y **Yek** çay

Z

Z z **Zer** zêr

Xw

Xw **Xwê** xwefî

Beşa 6. Dema axaftin û nivîsînê

a. Tîpên jêrîn di nava bêjeyekê de bi kar bînin.

Ş.....

Y.....

Q.....

Û.....

XW.....

U.....

X.....

P.....

I.....

Ç.....

R.....

J.....

b. Tîpên jêrîn di nava bêjeyekê de bi kar bînin.

C.....

H.....

O.....

A.....

K.....

M.....

G.....

N.....

Ê.....

B.....

L.....

Î.....

c. Tîpên jêrîn di nava bêjeyekê de bi kar bînin.

D.....

T.....

F.....

V.....

E.....

Z.....

S.....

W.....

Beşa 7. Dema axaftin û nivîsînê

Navên wêneyên jêrîn bibêjin û binivîsin !

Beşa 8. Dema xwendinê

Tîpên nêzdeng bixwînin !

e - ê
zer - zêr
ker - kêr
mer - mêr

i - î
birin - birîn
kirin - kirîn
pir - pîr

u - û
kur - kûr
tu - tû

h - x
hêz - xêz
hîç - xîç
hew - xew

v - w
ev - ew
dev - dew
hev - hew

k - q
ker - qer
kelandin - qelandin
kelem - qelem

Beşa 9. Dema lîstikê

Lîstika tîpan

Were em bi lîstika tîpan bilîzin.

Ev lîstik çawa ye?

Ez dê ji te re hinek tîpan bibêjim, tu jî mînakên wan bide.

Em dest pê bikin!

Azad: Ê

Berfîn: Êzing

Azad: A

Berfîn: Agir

Azad: Î

Berfîn: Îsot

Azad: Q

Berfîn: Qijik

Azad: M

Berfîn: Masî

Azad: W

Berfîn: Wêne

Azad: X

Berfîn: Xanî

Azad: Xw

Berfîn: Xwê

Azad: Her bijî Berfîn.

Berfîn: Spas Azad can.

Beşa 10. Dema jimartinê

E m b i j m ê r i n !

1

yek

2

du

3

sê

4

çar

5

pênc

6

şeş

7

heft

8

heşt

9

neh

10

deh

11

yazdeh

12

diwazdeh

13

sêzdeh

14

çardeh

15

pazdeh

16

şazdeh

17

hevdeh

18

hejdeh

19

nozdeh

20

bîst

Beşa 11. Dema axaftin û nivîsînê

a. Navên jimareyên jêrîn bibêjin û binivîsin.

1	2	3	4	5	6
.....					

b. Navên jimareyên jêrîn bibêjin û binivîsin.

7	8	9	10	11	12
.....					

c. Navên jimareyên jêrîn bibêjin û binivîsin.

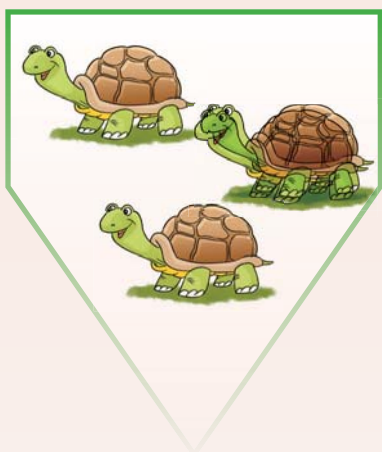
13	14	15	16
.....			
17	18	19	20
.....			

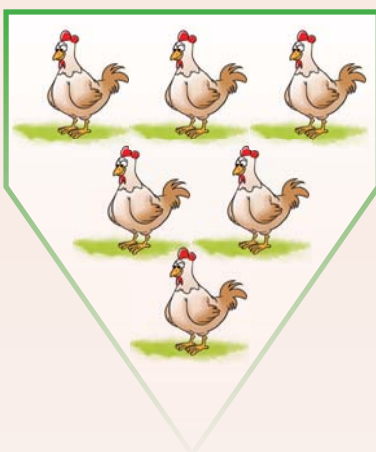

Beşa 12. Dema axaftin û nivîsînê

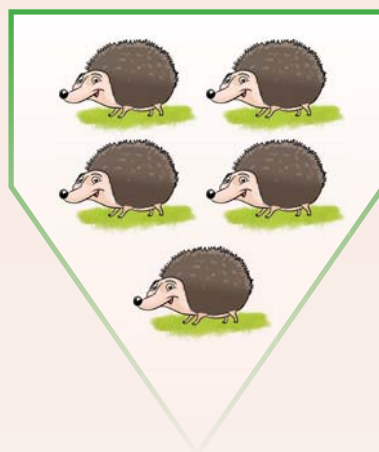
a. Jimareyên kîso, dîk û jîjoyên jêrîn bibêjin û binivîsin.

.....

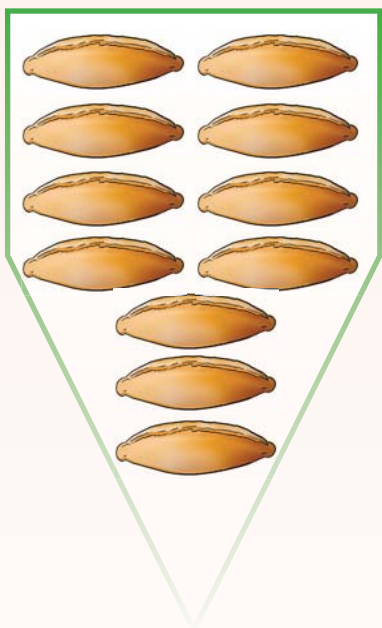

.....

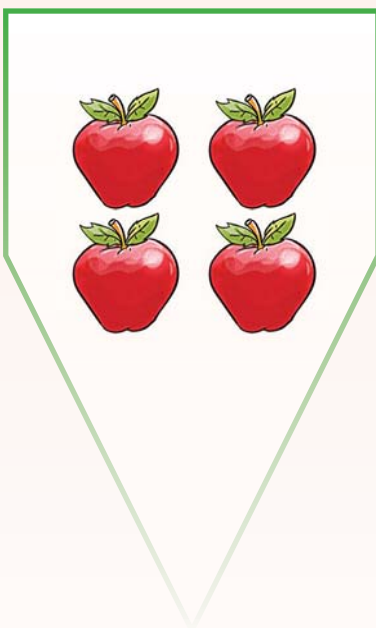

.....

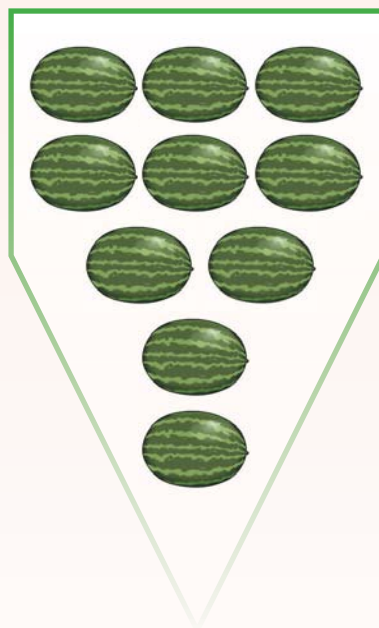
b. Jimareyên nan, sêv û zebeşên jêrîn bibêjin û binivîsin.

.....

.....

.....

Beşa 13. Dema xwendina sirûdê

SIRÛDA TÎPAN

Em şagirt in, em dixwînin, **A, B, C**,
 Nivîsandin, ew ji me re armanc e.
 Tîpên me tev sî û yek in, **Ç, D, E**,
 Xweşî ev e, bi zimanê kurdmanç e.

Ê, F, G, H, hem rehet e, hem şîrîn.
I, Î, J, K, xweş dixwînim bi qîrîn.
L, M, N, O, hê mayîne hinên din.
 Gelî kurdan, werin tev de bixwînin.

P, Q, R, S, Ş, T, U, Ê, tu meyze
V, W, X, ne, ez şaş nakim yek levze.
 Heşt dengdêr in, heçî bêdeng bîst û sê
 Riya ronî xwendîngeh e, ma **Y, Z**.

Hisênê Emîn

NOTÊN UNÎTEYA 1.

UNÎTEYA

Ez û Malbata Xwe

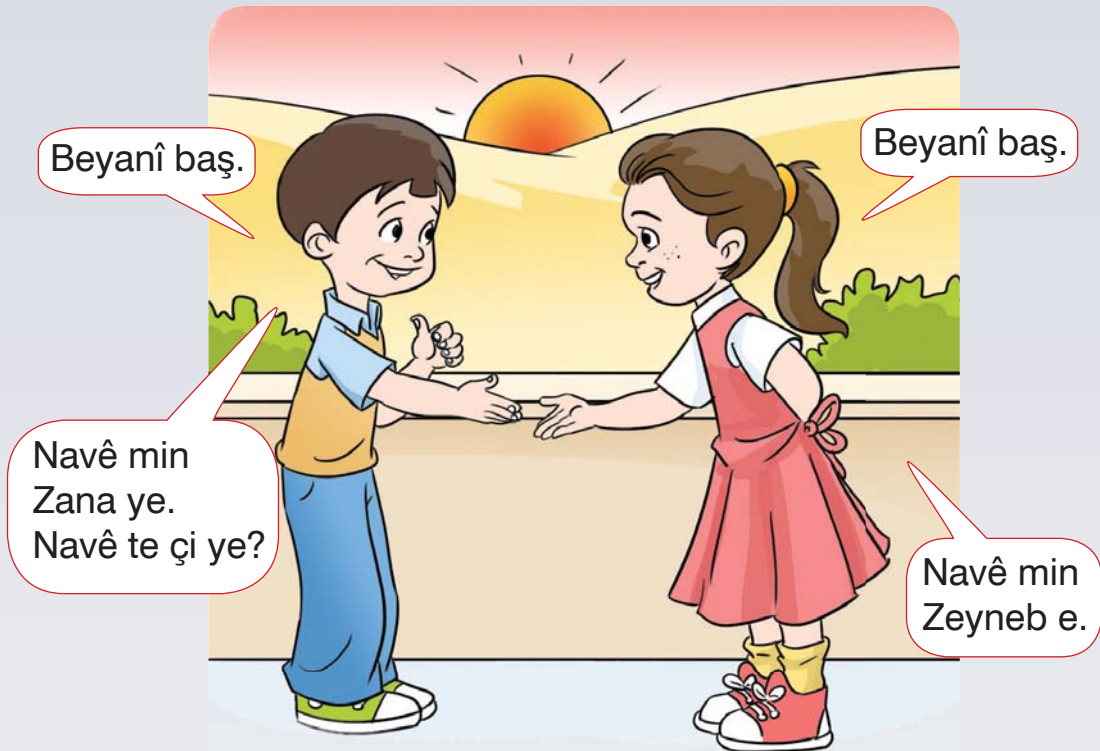
2.

Beşa 1. Dema xwendin û axaftinê

Danên rojê Beyanî baş

Beyanî baş.

Beyanî baş.

Navê min
Zana ye.
Navê te çi ye?

Navê min
Zeyneb e.

Zeyneb: Tu çawa yî Zana?

Zana: Ez baş im, gelek spas. Tu çawa yî?

Zeyneb: Ez jî baş im, gelek spas.

Beşa 2. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn dagirin

Beyanî baş.

Ez.....

.....?

.....?

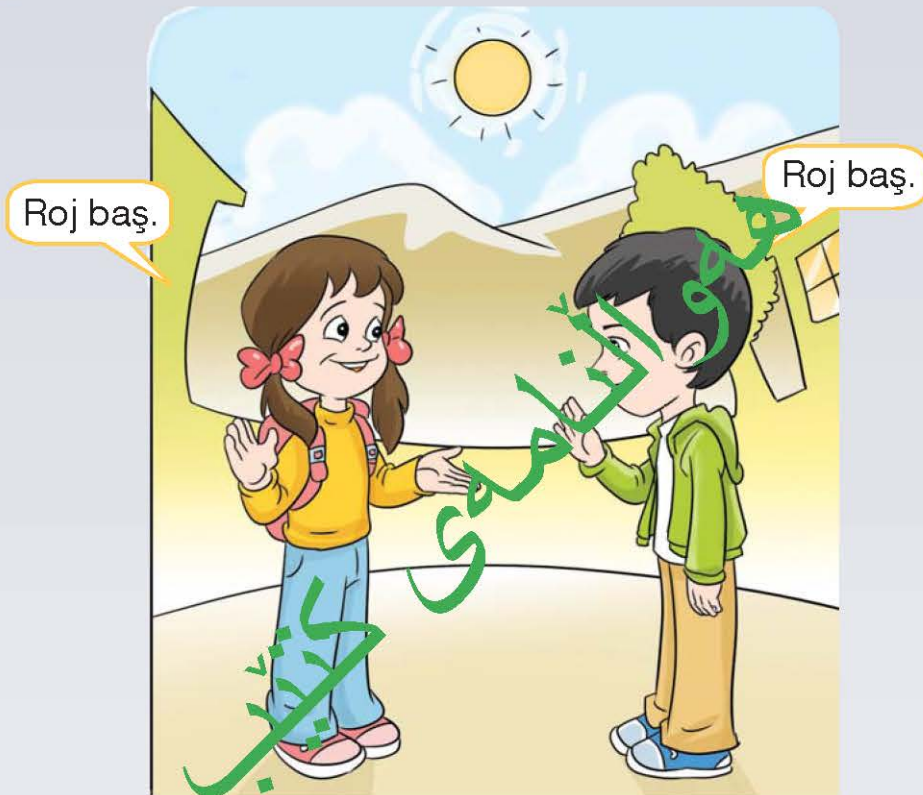
Tu çawa yî?

Navê min Zeyneb e.

Beşa 3. Dema xwendin û axaftinê

Roj baş

- Berfîn:** Tu çawa yî Azad?
Azad: Ez baş im spas dikim.
Berfîn: Azad tu diçî ku?
Azad: Ez diçim xwendingehê?
Berfîn: Ez jî diçim xwendingehê.
Azad: Baş e, em bi hev re biçin.

Beşa 4. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn dagirin

Tu çawa yî?
 Ez.....

Tu diçî ku?
 Ez.....

Ez jî diçim xwendingehê.

Baş e,.....

Beşa 5. Dema xwendin û axaftinê Êvar baş

Êvar baş,
Dilgeş.
Tu li çi dinêrî?

Ez li wêneyê
bavê xwe
dinêrim.

Rewşen: Ev kî ye?

Hesen: Ev bavê min e, navê wî Mistefa ye.

Rewşen: Bavê te çi karî dike?

Hesen: Bavê min mamoste ye.

Beşa 6. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn dagirin

Êvar baş.

.....

Ev kî ye?

.....

Bavê te çi karî dike?

.....

Beşa 7. Dema xwendin û axaftinê

Şev baş

Şev baş Ronî.

Şev baş, Sînem.

Sînem: Tu bi xêr hatî.

Ronî: Di nava xêrê de bî.

Sînem: Em çi bikin?

Ronî: Em spartekên xwe çê bikin.

Sînem: Baş e, em bi hev re bixebitin.

Ronî: Spartekên me qediyên, ez dê biçim.

Sînem: Ser çavan.

Ronî: Bi xatirê te.

Sînem: Bi xêr biçî.

Beşa 8. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn dagirin

Şev baş.

Tu bi xêr hatî.

Bi xatirê te.

Beşa 9. Dema xwendin û axaftinê Xwe bide nasîn

Navê te
çi ye?

Navê min
Ronî ye.

Navê min
Delal e, navê
te çi ye?

Delal: Tu ji ku yî?

Ronî: Ez ji Mêrdînê me, tu ji ku yî?

Delal: Ez ji Dêrsimê me. Tu di pola
çendan de yî?

Ronî: Ez di pola pêncan de me.

Delal: Tu çend salî yî?

Ronî: Ez deh salî me, tu çend salî
yî?

Delal: Ez yazdeh salî me.

Ronî: Ez kêfxweş bûm.

Delal: Ez jî kêfxweş bûm.

Beşa 10. Dema axaftinê

Navê min Zelal e.
Ez ji Diyarbekirê me.
Ez di pola pêncan de dixwînim.
Ez yazdeh salî me.

Navê min Zana ye.
Ez ji Rihayê me.
Ez di pola şeşan de dixwînim.
Ez diwazdeh salî me.

Navê min Azad e.
Ez ji Mûşê me.
Ez yazdeh salî me.

Navê min Fatma ye.
Ez ji Hekariyê me.
Ez çardeh salî me.

Beşa 11. Dema nivîsînê

Valahiyên
li kêlekê
dagirin.

Navê min.....
Ez ji.....
Ez di pola.....de dixwînim.
Ez.....salî me.

Beşa 12. Dema axaftinê

Ez malbata xwe didim nasîn

Navê bavê min Harûn e. Malbata min ji heft kesan pêk tê: Bapîrê min, dapîra min, bavê min, diya min, xwişka min û birayê min. Ez ji malbata xwe pir hez dikim.

Ev bapîrê min e.

Ev dapîra min e.

Ev birayê min e.

Ev diya min e.

Ev bavê min e.

Ev xwişka min e.

Beşa 13. Dema axaftinê

Hevalên xwe bide nasîn

Zozan
hevala min e.

Baran hevalê
min e.

Baran diçe xwendîngeha seretayî.
Ew di pola 4-Ayê de dixwîne.

Zozan diçe xwendîngeha navîn.
Ew di pola 5-Byê de dixwîne.

Beşa 14. Dema xwendin û axaftinê

Hobiyên me

Azad:

Ez ji xwendinê pir hez dikim.

Baran:

Ez ji werzîşê hez dikim.

Kerem:

Ez bi ajotina bisiklêtê kêfxweş dibim.

Husna:

Ez bi xwedîkirina masiyan kêfxweş dibim.

Adem:

Ez ji çêkirina wêneyan gelekî hez dikim.

Beşa 15. Dema axaftinê

Malbata xwe bide nasîn

Ez, bavê min, diya min û xwişka min.

Beşa 16. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn dagirin

Malbata te ji çend kesan pêk tê?

.....

Bavê te çi karî dike?

.....

Diya te çi karî dike?

.....

Çend xwişk û birayên te hene?

.....

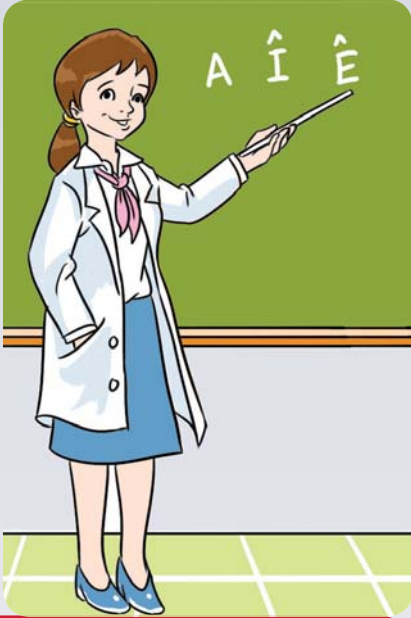
Tu diçî xwendîngehê?

.....

Tu di pola çendan de yî?

.....

Beşa 17. Dema axaftinê
Di malbatê de jiyan

Diya min mamoste ye.

Mamê min berber e.

Bavê min nûjdar e.

Beşa 18. Dema nivîsînê

**Valahiyên
li kêlekê
dagirin**

Diya min.....ye.

Bavê min.....e.

Meta min.....malê ye.

Mamê min.....e.

Beşa 19. Dema axaftinê
Kar û pîşe

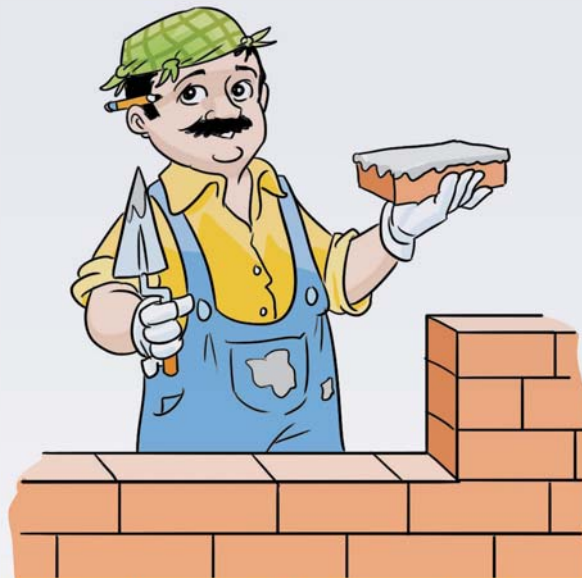
Ez nanopêj im, di firinê de nan dipêjim.

Ez mamoste me. Dersa xwendekaran didim. Ez ji zarokan hez dikim.

Ez nûjdar im. Bi tenduristiya mirovan re mijûl im.

Ez hosteyê dîwaran im, dîwaran lê dikim.

Ez hemşîre me. Ez alîkariya nexweşan dikim.

NOTÊN UNÎTEYA 2.

UNÎTEYA

Xwendingeh û

Jîngeha Min

3.

Beşa 1. Dema guhdarîkirin û xwendinê Xwendingeha min

Serhed: Tu diçî kîjan xwendingehê?

Mûsa: Ez diçim Xwendingeha Selahedînê Eyûbî. Tu?

Serhed: Ez jî diçim Xwendingeha Ehmedê Xanî.

Mûsa: Tu di kîjan polê de yî?

Serhed: Ez di pola 5-Byê de me. Tu di kîjan polê de yî?

Mûsa: Ez jî di pola 5-Ayê de me.

Tu herî zêde ji kîjan dersê hez dikî?

Serhed: Ez herî zêde ji dersa kurdî hez dikim.

Mûsa: Ez jî ji dersa dîrokê hez dikim.

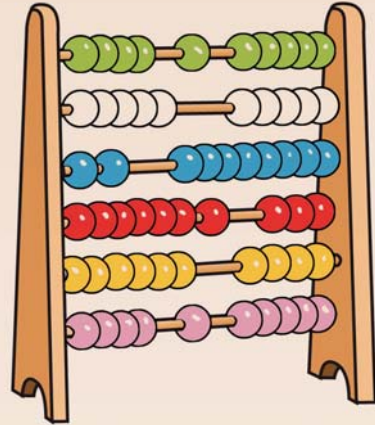
Serhed: Ez ji bo te serkeftinê dixwazim.

Mûsa: Serkeftin ji bo te jî.

Beşa 2. Dema xwendin û axaftinê Dersên me

Ez di dursa bîrkariyê de
mijara jimareyan hîn dibim.

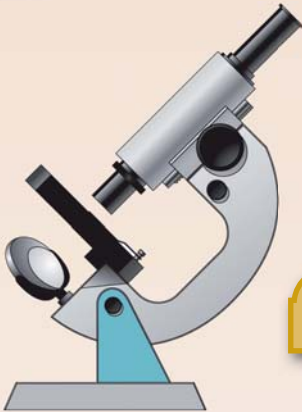
Ez di dursa kurdî de hînî
zimanê xwe dibim.

Ez di dursa komelayetiyê de
mijarên çandî hîn dibim.

Ez di dursa dînî de jiyana
pêxemberan hîn dibim.

Ez di dursa werzişê de
bi topê dilîzim.

Em dursa xwe ya fenê li
laboratiwarê dikin.

Ez di dursa muzîkê de
stranan dibêjim.

Beşa 3. Dema nivîsînê

Valahiye jêrîn dagirin

Mijara jîmareyan di dursa.....de tê hînkirin.

Ez zimanê xwe di dursa.....de hîn dibim.

Mijarên çandî di dursa.....de tên hînkirin.

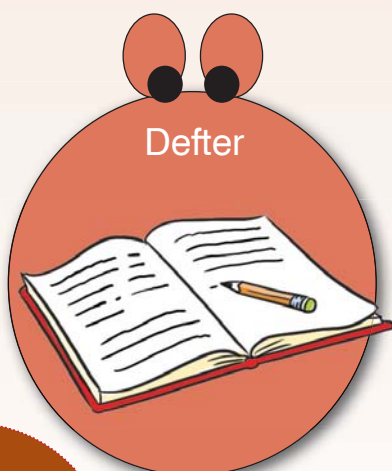
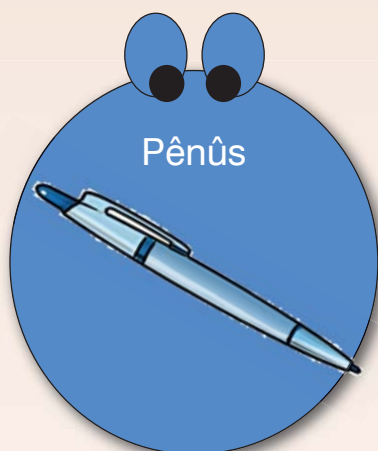
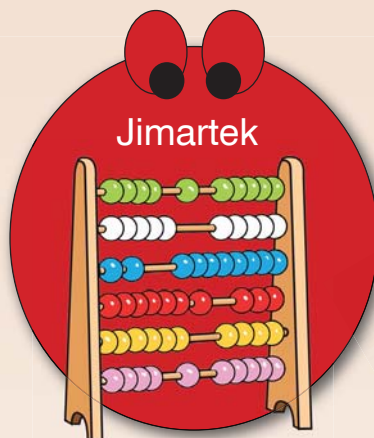
Jiyana pêxemberan di dursa.....de tê hînkirin.

Stran di dursa.....de tên hînkirin.

Beşa 4. Dema xwendinê

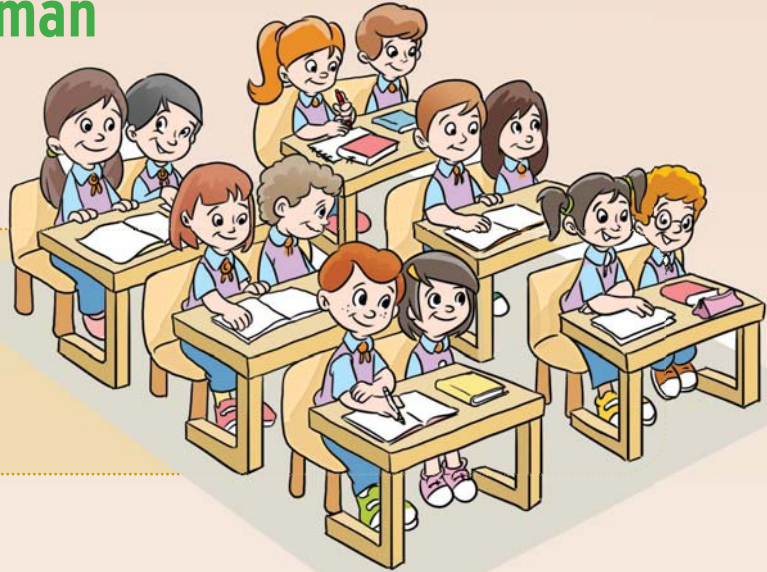
Kelûpelên xwendingehê

Beşa 5. Dema guhdarîkirin û xwendinê Çalakiyên koman

Ez ji xwendinê
hez dikim, ji ber
vê ez ketim koma
pirtûkxaneyê.

Ez ji stranan hez dikim,
ji ber vê ez ketim koma
muzîkê.

Ez ji futbolê hez dikim,
ji ber vê ez ketim koma
werzişê.

Ez ji siruştê hez dikim,
ji ber vê ez ketim koma
jîngehparêziyê.

Ez ji lîstikvaniyê hez dikim,
ji ber vê ez ketim koma
şanoyê.

Ez ji govendê hez
dikim, ji ber vê ez
ketim koma folklorê.

Beşa 6. Dema lîstikê

Navên koman bi wêneyên jêrîn re hevîk bikin.

Koma
pirtûkxaneyê

Koma
muzîkê

Koma
werzişê

Koma
jîngehparêziyê

Koma
folklorê

Koma
şanoyê

Beşa 7. Dema guhdarîkirin û xwendinê Jîngeha min

Dildar: Mala me li Diyarbekirê ye. Em li taxa Peyasê rûdinin.

Mîrza: Mala me jî li gundê Xanê ye.

Dildar: Li hemberî mala me parkek heye.

Mîrza: Li hemberî mala me jî çemek heye.

Dildar: Li bajarê me milyonek mirov dijîn.

Mîrza: Li gundê me sê sed mirov dijîn.

Dildar: Bavê min mamoste ye, li xwendingeha navîn dixebite.

Mîrza: Bavê min jî cotkar e û karê çandiniyê dike.

Dildar: Em di avahiyeke heftqatî de dijîn, mala me di qata şeşan de ye.

Mîrza: Xaniyê me du qat e, di nava baxçeyekî fireh de ye û di baxçeyê me de jî hewzeke mezin heye.

Dildar: Xwezî mala me jî li gund bûya!

Mîrza: Tu dixwazî vê havînê bêyî gundê me?

Dildar: Belê, ez dê gelek kêfxweş bibim.

Mîrza: Ser çavan were, ez jî dê bi hatina te kêfxweş bibim.

Beşa 8. Dema xwandinê

Bajar û gund

Li bajaran sînema heye.
Li gundan sînema nîne.

Li bajaran bazargehên mezin hene.
Li gundan bazargehên mezin nînin.

Li gundan zevî û rez hene.
Li bajaran zevî û rez nînin.

Li gundan gelek ajel hene.
Li bajaran gelek ajel nînin.

Beşa 9. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn dagirin

Li bajaran heye.

Li gundan nîne.

Li bajaran hene.

Li gundan..... nînin.

Li gundan hene.

Li bajarannînin.

Li gundanhene.

Li bajarannînin.

Beşa 10. Dema xwendinê
Jûrên xanî

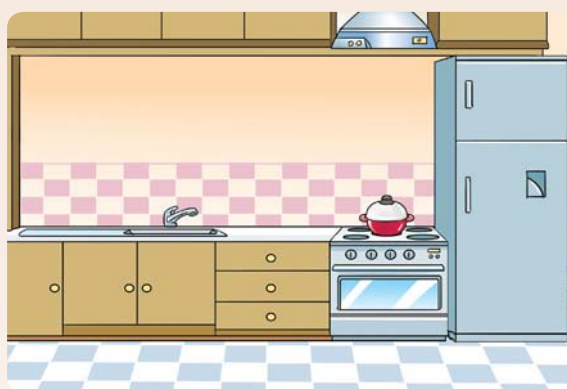
Jûra razanê

Jûra rûniştinê

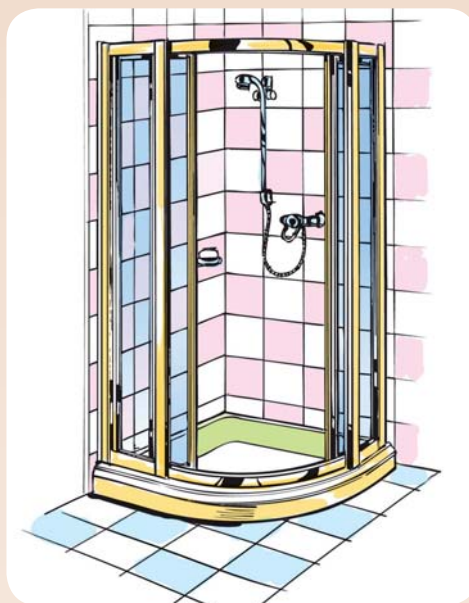
Jûra zarokan

Pêjgeh

Daşir

Serşok

Destşok

Beşa 11. Dema nivîsînê

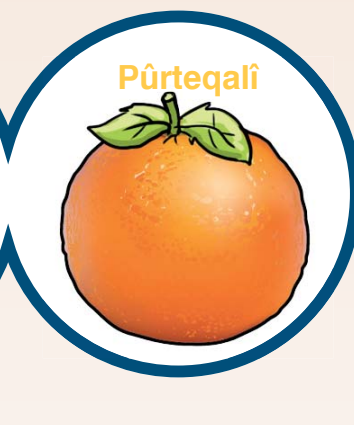
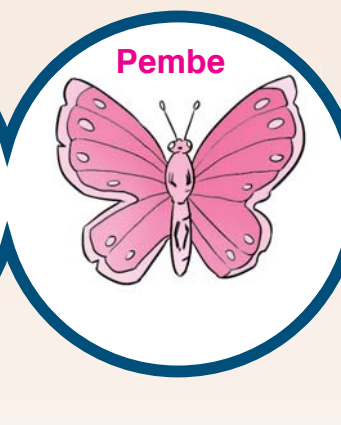
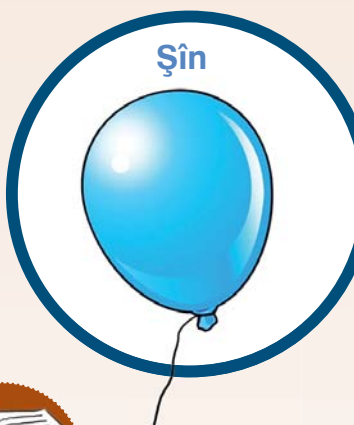
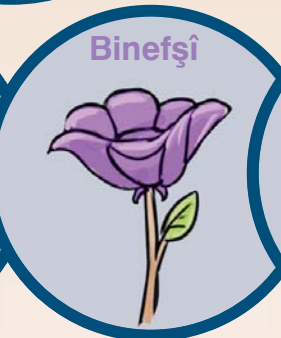
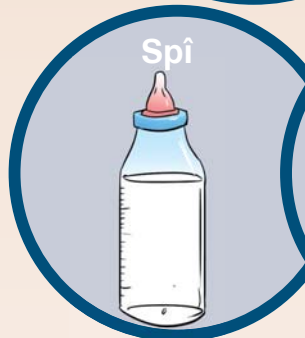
Valahiyên jêrîn dagirin

-cihê razanê ye.
-cihê rûniştinê ye.
-cihê serşûştinê ye.
-cihê xwarinê ye.
-cihê bêhnvedanê ye.
-cihê destşûştinê ye.

Beşa 12. Dema xwendinê

Reng

Beşa 13. Dema nivîsînê

Rengên heyberên jêrîn binivîsin.

Pembû ye.

Zêr e.

Derya e.

Zeytûn e.

Kevz e.

Fîrîngî e.

UNÎTEYA

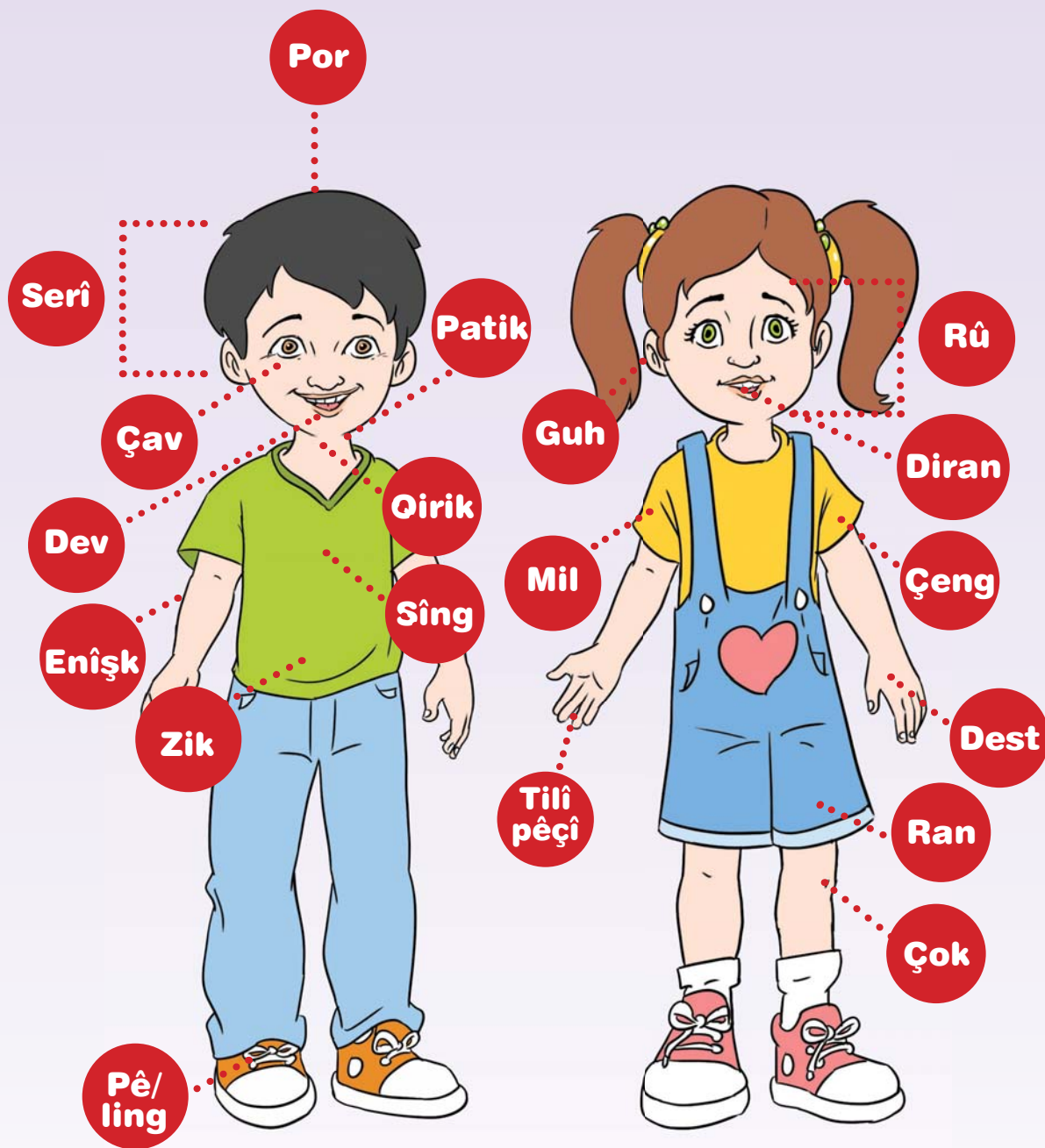
Laş û Tenduristî

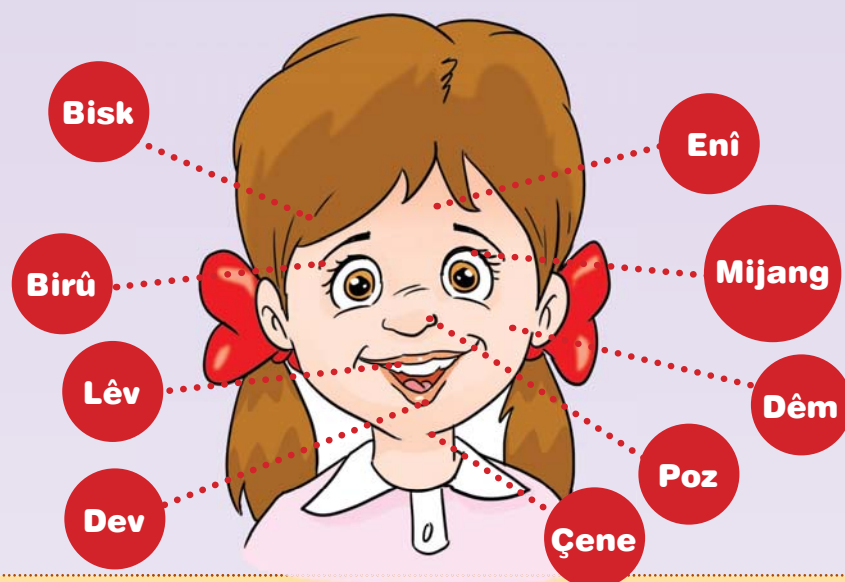
4.

Beşa 1. Dema xwendinê
Laşê me

Beşa 2. Dema lîstikê

Wêneyên endaman û navên wan hevîyek bikin.

Poz

Çav

Dest

Por

Guh

Dev

Diran

Ling

Beşa 3. Dema guhdarîkirin û xwendinê Endamên laşê me

Gulistan: Serdar tu dizanî çavên me bi kêrî çî tên?

Serdar: Em bi çavên xwe tiştan dibînin.

Gulistan: Pozê me bi kêrî çî tê?

Serdar: Em bi pozê xwe bêhn dikin.

Gulistan: Guhên me bi kêrî çî tên?

Serdar: Em bi guhên xwe dengên dibihîzin.

Gulistan: Devê me bi kêrî çî tê?

Serdar: Em bi devê xwe xurekan dixwin û vexurekan vedixwin.

Gulistan: Diranên me bi kêrî çî tên?

Serdar: Em bi diranên xwe xurekan dicûn.

Beşa 4. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn dagirin

Ez bi.....xwe tiştan dibînim.

Ez bi pozê xwe.....dikim.

Ez bi guhên.....

Ez bi.....xwe xurekan dixwin û vexurekan.....

Ez bi.....xwe xurekan dicûm.

Beşa 5. Dema lîstikê

Bêjeyên jêrîn di xaçepirsê de bibînin.!

LÊV

MIL

DEV

LING

PATIK

RÛ

Z	C	E	H	W	M	L	S
T	A	P	Ç	A	V	S	L
F	L	A	M	I	L	E	Ê
Ê	I	T	I	L	Î	R	V
Û	N	I	R	Û	L	Î	E
Q	G	K	E	M	D	E	V
J	Î	M	I	J	A	N	G

SER

TILÎ

ÇAV

MIJANG

Beşa 6. Dema xwendinê
Tenduristiya me
Paqijî

Ez ser û çavê
xwe dişom.

Ez neynûkên
xwe jê dikim.

Ez porê xwe
şeh dikim.

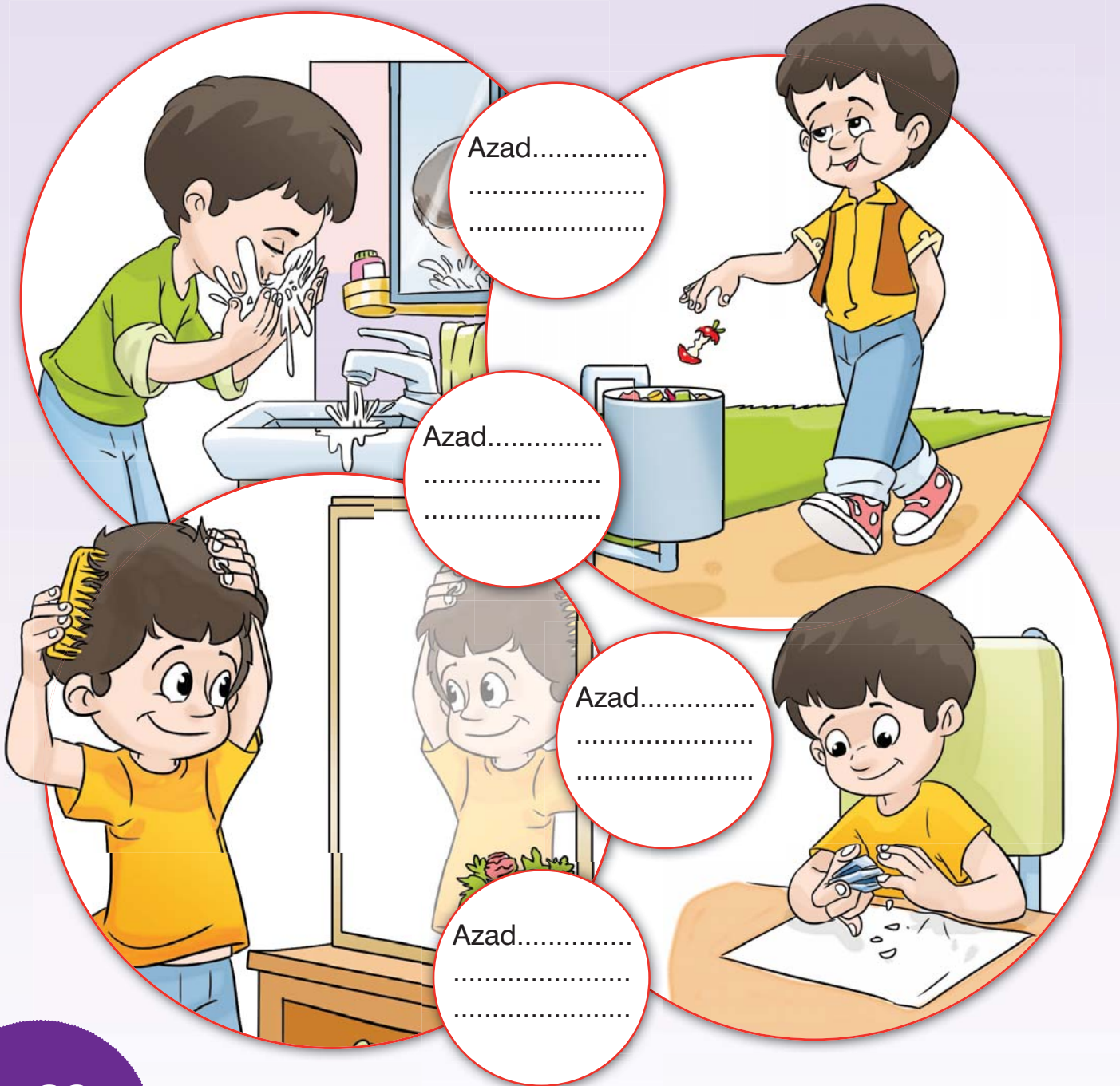

Ez derdora xwe
paqij dikim.

Beşa 7. Dema nivîsînê
Azad çi dike?

Li wêneyan binêrin û valahiyan dagirin.!

Beşa 8. Dema xwendinê

Em xwe ji mîkroban biparêzin

Ji bo em nexweş nekevin, divê em çî bikin ?

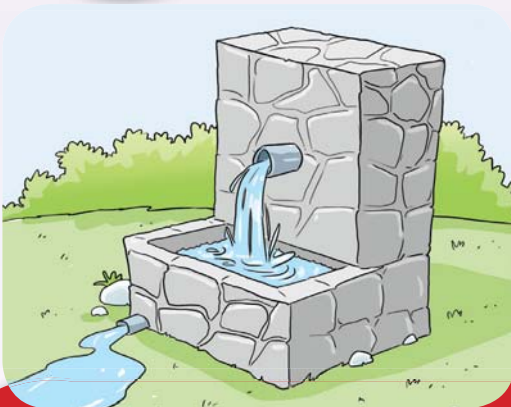
Parza, zarokan
ji nexweşîyan
diparêze.

Em vîtamîn in, li
dijî mîkroban hêz
didin we.

Ez hestiyên
zarokan xurt
dikim.

Ez av im, bê min
jiyan nabe.

Beşa 9. Dema nivîsînê

Valahiyan bi bêjeyên “parza, roj, vîtamîn û av”ê dagirin.

Li dijî mîkroban hêz dide mirovan:.....

Hestiyên zarokan xurt dike:.....

Bê wê jiyana nabe:.....

Zarokan ji nexweşîyan diparêze:.....

Beşa 10. Dema guhdarîkirin û xwendinê

Ez dikarim xwe ji nexweşîyan biparêzim

- ✓ Ez mêweyan dişom û dixwim.
- ✓ Ku min xwêdan dabe ez ava cemidî venaxwim.
- ✓ Berî xwarinê û piştî xwarinê ez destên xwe dişom.
- ✓ Di bêhnvedanê de ez paceyên polê vedikim.
- ✓ Ez xurekên biserçûyî nakirim.
- ✓ Ez bi diranên xwe, tiştên hişk naşkînim.
- ✓ Ez cilên xwe li gorî rewşa hewayê li xwe dikim.

Beşa 11. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn bi bêjeyên rast dagirin.

Ez bi diranên xwe, tiştên hişk naşkînim-dişkînim
 Berî xwarinê û piştî xwarinê ez destê xwe naşom-dişom
 Di bêhnvedanê de ez paceyên polê venakim-vedikim
 Ez cilên xwe li gorî rewşa hewayê li xwe nakim-dikim
 Ku min xwêdan dabe ez ava cemidî vedixwim-venaxwim
 Ez berî xwarina mêweyan, wan. naşom-dişom
 Ez xurekên bisercûyî dikirim-nakirim

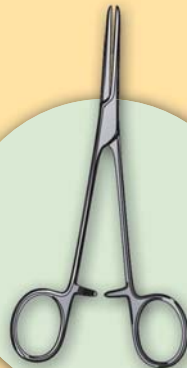
Beşa 12. Dema xwendinê

Alîkariya bilez

**Di çenteyê alîkariya
bilez de pembû,
tendirdiyot, meqes,
banda birînê,
banda pêçanê û
çapûtê pêçanê hene.**

- ✓ Pembû ji bo paqijkirina birînê ye.
- ✓ Meqes ji bo jêkirina çapûtê pêçanê ye.
- ✓ Tendirdiyot ji bo kuştina mîkroban e.
- ✓ Çapûtê pêçanê ji bo pêçana birînê ye.
- ✓ Banda birînê ji bo sergirtina birînê ye.
- ✓ Banda pêçanê ji bo girêdana çapûtê pêçanê ye.

Beşa 13. Dema nivîsînê

**Li hemberê bêjeyan yan “heye”
yan jî “nîne” binivîsin.**

Di çenteyê alîkariya bilez de:

Pembû	:	Meqes	:
Deftêr	:	Jêbir	:
Tendirdiyot	:	Çapûtê pêçanê	:
Saet	:	Jimartek	:

Beşa 14. Dema nivîsînê

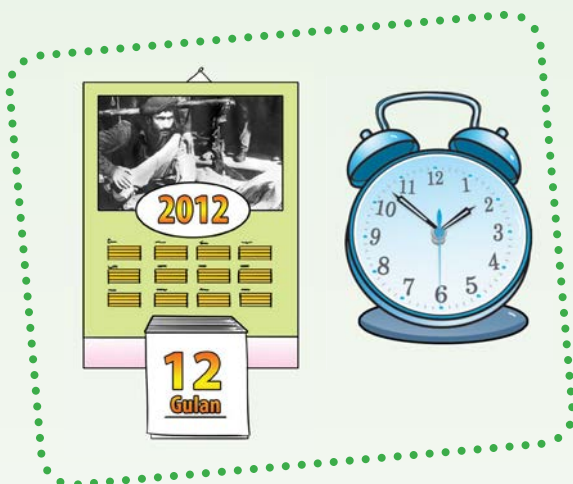
Valahiyên jêrîn dagirin

-ji bo kuştina mîkroban e.
-ji bo pêçana birînê ye.
-ji bo girêdana çapûtê pêçanê ye.
-ji bo paqijkirina birînê ye.
-ji bo jêkirina çapûtê pêçanê ye.
-ji bo sergirtina birînê ye.

UNÎTEYA

Demsal û Salname

5.

Beşa 1. Dema guhdarîkirin û xwendinê Demsal Bihar

Hêlîn:

Navê min Hêlîn e.
Ez ji biharê hez dikim.
Bihar demsaleke xweş e.
Hewa germ dibe û baran dibare.
Zarok, di kolanan de bûka baranê digerînin.
Di biharê de gul û giya şîn dibin.
Dar kulîlkan vedikin.
Siruşt geş dibe.

Beşa 2. Dema nivîsînê

**Li hemberî hevokên
jêrîn nîşaneyên rast
(R) an jî çewt (Ç)
daynin.**

Zarok, di kolanan de bûka baranê digerînin. (.....)

Di biharê de kulîlk vedibin. (.....)

Di biharê de dar kulîlkan venakin. (.....)

Di biharê de berf dibare. (.....)

Di biharê de giya şîr dibin. (.....)

Di biharê de hewa sar dibe. (.....)

Di biharê de siruşt geş dibe. (.....)

Beşa 3. Dema guhdarîkirin û xwendinê Havîn

Azad:

Navê min Azad e.
Ez ji havînê hez dikim.
Havîn demsaleke germ e.
Di havînê de berên zeviyan çê dibin.
Mêwe digihîjin, sebze zêde dibin.
Dinya sayî ye û ez jî avjeniyê dikim.

Beşa 4. Dema nivîsînê

**Valahiyên Jêrîn
bi bêjeyên rast
dagirin.**

Di havînê de mêwe

digihîjin - nagihîjin

Azad ji havînê hez

dike - nake

Di havînê de dinya

bi ewr e - sayî ye

Di havînê de berên zeviyan

çê dibin - çê nabin

Havîn demsaleke e.

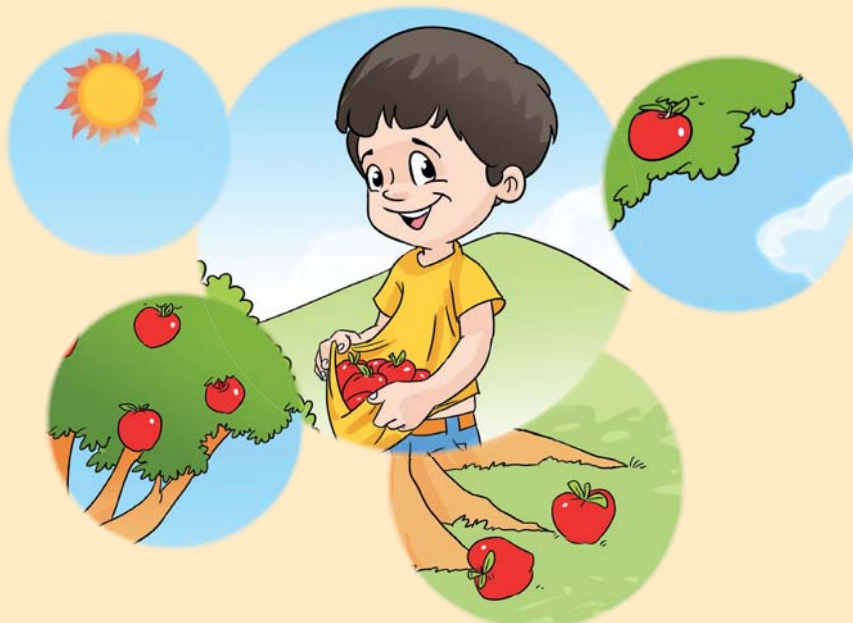
germ - sar

Azad avjeniyê.....

nake - dike

Di havînê de sebze zêde.....

dibin - nabin

Beşa 5. Dema guhdarîkirin û xwendinê Payîz

Beybûn:

Navê min Beybûn e.

Ez ji payîzê hez dikim.

Payîz demsaleke hênîk e.

Di payîzê de pelên daran zer dibin û diweşin.

Germ dikeve, serma zêde dibe û şilî dest pê dike.

Ez diçim rez û tirî dixwim.

Beşa 6. Dema nivîsînê

**Li hemberî hevokên
jêrîn, nîşaneyên rast
(R) an jî çewt (Ç)
deynin.**

Beybûn ji payîzê hez nake.	(.....)
Payîz demsaleke hênik e.	(.....)
Di payîzê de pelên daran şîn dibin.	(.....)
Di payîzê de pelên daran naweşin.	(.....)
Di payîzê de germ zêde dibe.	(.....)
Di payîzê de serma zêde dibe	(.....)
Di payîzê de şilî dest pê dike.	(.....)
Di payîzê de Beybûn diçe rez û tirî dixwe.	(.....)

Beşa 7. Dema guhdarîkirin û xwendinê Zivistan

Seîd:

Navê min Seîd e.

Ez ji zivistanê hez dikim.

Zivistan demsaleke sar e, lê bi min xweş e.

Roj kin dibin, şev jî dirêj dibin.

Berf û baran dibarin.

Zarok kalê berfê çê dikin.

Ez digel hevalên xwe li ser berfê kaşûn dikim.

Beşa 8. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn dagirin

Seîd ji zivistanê hez

dike - nake

Zivistan demsaleke e.

germ - sar

Zivistan bi Seîd e.

xweş - nexweş

Zivistanê roj dibin.

dirêj - kin

Zivistanê şev dibin.

dirêj - kin

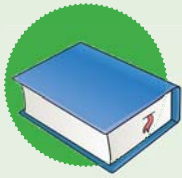
Zivistanê berf û baran

nabarin - dibarin

Zivistanê zarok kalê berfê.....

çê dikin - çê nakin

Beşa 9. Dema xwendinê
Rewşa hewayê

Hewa sayî ye.

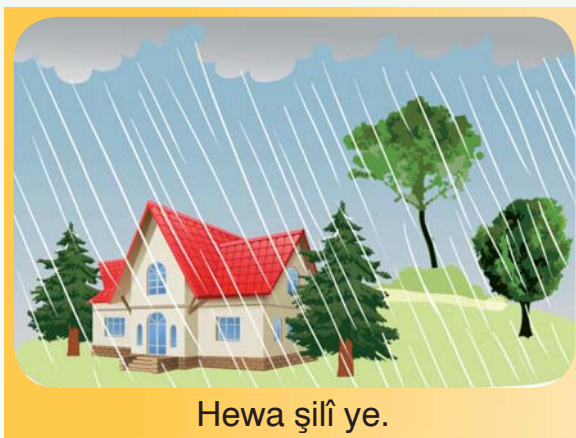
Berf dibare.

Hewa ewrî ye.

Bager çê dibe.

Hewa şilî ye.

Bahoz radibe.

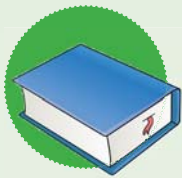
Beşa 10: Dema helbestê

BARAN

Ewrek hate asmanî
 Baranek gel xwe anî
 Rijande serê çiya
 Şîn kirin gul û giya
 Tev newal û der û deşt
 Xemlandin mîna bihişt
 De ka rabin cotyaran
 Bikêlin tev beyaran
 Tu lez ke û bilezîne
 Warê xwe bixemlîne
 Baranê lê ke lê ke
 Xetîra jînê pê ke

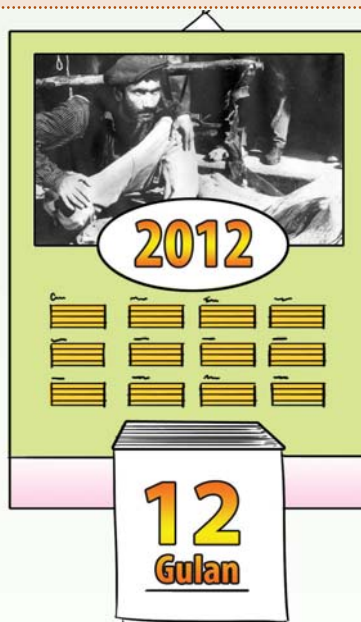
Azad Mizûrî

Beşa 11. Dema xwendinê
Meh

Sal, diwazdeh meh e.
Meh sî roj e.

1 Kanûna Paşî	5 Gulan	9 Îlon
2 Sibat	6 Hezîran	10 Çiriya Pêşî
3 Adar	7 Tîrmeh	11 Çiriya Paşî
4 Nîsan	8 Tebax	12 Kanûna Pêşî

Beşa 12. Dema nivîsînê

Bersiva pirsên jêrîn bidin.

1. Sal çend meh e?
2. Meh çend roj e?
3. Nîsan meha çendan e?
4. Sibat meha çendan e?
5. Gulan meha çendan e?

Beşa 13. Dema lîstikê

Bi tîpên jêrîn navên mehan binivîsin.!

anûnak şîpa	:.....	mehtîr	:.....
batsi	:.....	baxte	:.....
dara	:.....	onîl	:.....
sannî	:.....	riçiya şîpê	:.....
langu	:.....	riyaçi şîpa	:.....
zîheran	:.....	ûnanka şîpê	:.....

Beşa 14. Dema xwendinê
Her demsal sê meh e.

Mehên Biharê

1. Adar
2. Nîsan
3. Gulan

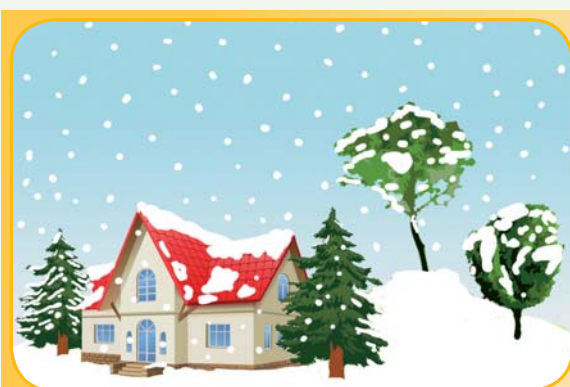
Mehên Havînê

1. Hezîran
2. Tîrmeh
3. Tebax

Mehên Payîzê

1. Îlon
2. Çiriya Pêşî
3. Çiriya Paşî

Mehên Zivistanê

1. Kanûna Pêşî
2. Kanûna Paşî
3. Sibat

Beşa 15. Dema xwendinê
Hefte

Hefteyek
heft roj e.

1 Duşem

4 Pêncşem

7 Yekşem

2 Sêşem

5 În

3 Çarşem

6 Şemî

Beşa 16. Dema lîstikê

Bi tîpên jêrin navên rojan binivîsin.

şemdu

nî

şemsê

mîşe

şemçar

şemyek

şempênc

Beşa 17. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrin bi rojên hefteyê dagirin.

Duşem Çarşem În Yekşem

Beşa 18. Dema guhdarîkirin û xwendinê Roj

- Bawer:** Ez dê derheqê rojê de hinek pirsan ji te bikim.
- Hêlîn:** Kerem bike.
- Bawer:** Roj çend saet e?
- Hêlîn:** Bîst û çar saet e.
- Bawer:** Roj çend dan e?
- Hêlîn:** Pênc dan e.
- Bawer:** Danê yekem kîjan e?
- Hêlîn:** Sibeh e. Sibeh, destpêka rojê ye û her kes diçe ser karê xwe.
- Bawer:** Danê duyem kîjan e?
- Hêlîn:** Nîvro ye. Nîvro dema firavînê ye.
- Bawer:** Danê sêyem kîjan e?
- Hêlîn:** Berêvar e. Berêvar, di navbera nîvro û êvarê de ye.
- Bawer:** Danê çarem kîjan e?
- Hêlîn:** Êvar e. Êvarê roj diçe ava, her kes diçe mala xwe.
- Bawer:** Danê pêncem kîjan e?
- Hêlîn:** Şev e. Şev, dema bêhnvedan û razanê ye.
- Bawer:** Her bijî Hêlîn.
- Hêlîn:** Spas Bawer can.

Beşa 19. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn bi bêjeyên “sibeh, nîvro, û şev”ê dagirin.

....., dema bêhnvedan û razanê ye.

....., dema firavînê ye.

....., destpêka rojê ye û her kes diçe ser karê xwe.....

Beşa 20. Dema axaftinê

Saet çend e?

Saet yek e.
(01:00)

Saet diwazdeh e.
(12:00)

....:30 nîv

Saet sisê û
nîv e. (03:30)

Saet deh û nîv e.
(10:30)

....:15 çaryek

Saet ji pêncan
çaryekê dibihure.
(05:15)
Saet pênc û çaryek e.

Saet ji yazdehan
çaryekê dibihure.
(11:15)
Saet yazdeh û çaryek e.

Maye/kêm

Saet ji şeşan re
maye bîst deqîqe.
(05:40)
Saet şeş kêm bîst e.

Saet ji diwazdehan
re maye penc deqîqe.
(11:55)
Saet diwazdeh kêm penc e.

Dibihure

Saet ji dehan deh
deqîqe dibihure.
(10:10)
Saet deh û deh e.

Saet ji nehan yazdeh
deqîqe dibihure.
(09:11)
Saet neh û yazdeh e.

Beşa 21. Dema nivîsînê

Saetên jêrîn binivîsin. !

01:00	
02:00	
03:15	
04:15	
05:30	
06:30	
07:55	
08:41	
09:07	
10:12	
11:15	
12:20	

Beşa 22. Dema xwendinê

Cejna Newrozê

Newroz, cejna serê salê û destpêka biharê ye. Her sal di bîst û yekê adarê de tê pîrozkirin. Jin û mêr, keç û xort, pîr û zarok cilên xwe yên xweşik û rengîn li xwe dikin û derdikevin derve. Her kes li dora agirê Newrozê govend digire.

Di Newroza îsal de ji bo pîrozbahiya cejnê Binefş diçe konsera Şivan Perwer. Lewra Binefş ji stranên wî gelekî hez dike.

Baran û hevalên xwe jî diçin seyrangeha Kaniya Spî. Li seyrangê govend digirin û bi topê dilîzin. Piştî ku firavîne dixwin bermayên xwe berhev dikin û davêjin çopdankê.

Beşa 23. Dema lîstikê

Li hemberî hevokên jêrîn, nîşaneya rast (R) an jî çewt (Ç) deynin.

- Newroz, cejna serê salê û destpêka biharê ye. (.....)
- Newroz, her sal di bîst û pêncê adarê de tê pîrozkirin. (.....)
- Di Newroza îsal de Binefsê diçe konsera Şivan Perwer. (.....)
- Lewra Binefsê ji stranên Şivan Perwer gelekî hez nake. (.....)
- Baran û hevalên xwe diçin seyrangeha Kaniya Spî. (.....)
- Piştî ku firavîne dixwin bermayên xwe berhev nakin. (.....)

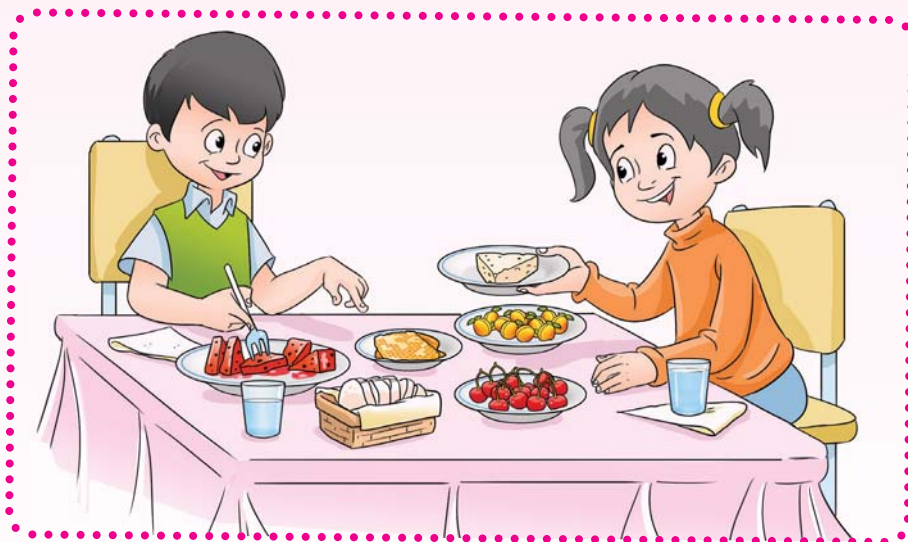
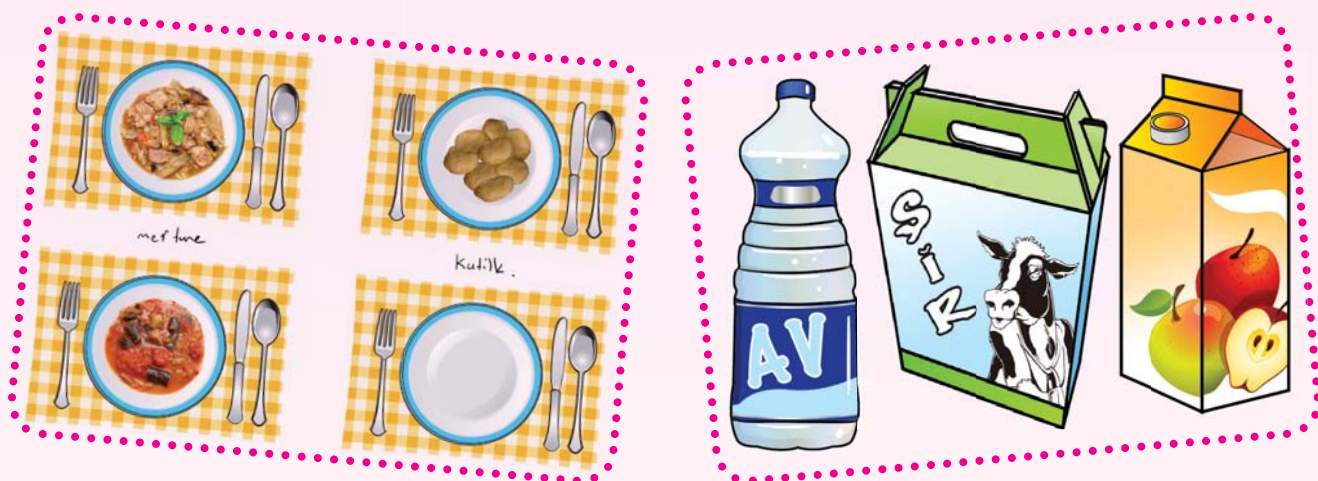
NOTÊN UNÎTEYA 5.

UNÎTEYA

Xwarin û

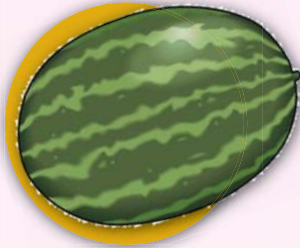
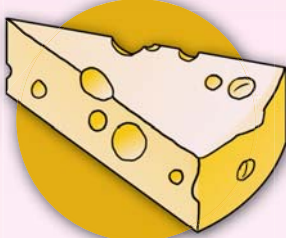
Vexwarinên Me

6.

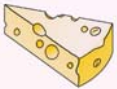

Beşa 1. Dema axaftin û nivîsînê
Xwarin û vexwarinên me

Ez nan dixwim

Tu penîr dixwî.

Ew mast dixwe.

Em zebeş dixwin.

Hûn hingiv dixwin.

Ew mehîrê dixwin.

Ez avê vedixwim.

Tu şîr vedixwî.

Ew dew vedixwe.

Em çayê vedixwin.

Hûn avmêweyê vedixwin.

Ew xweşavê vedixwin.

Beşa 2. Dema nivîsînê

**Valahiyên jêrîn bi bêjeyên
“dixwim” û “vedixwim”ê dagirin.**

Ez nan

Tu şîr

Ew avê

Em zebeş

Hûn çayê

Ew mehîrê

Ez xweşavê

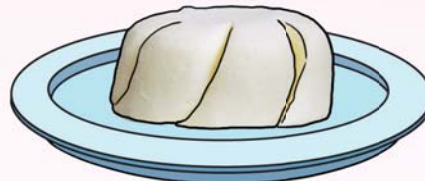
Tu penîr

Ew dew

Em hingiv

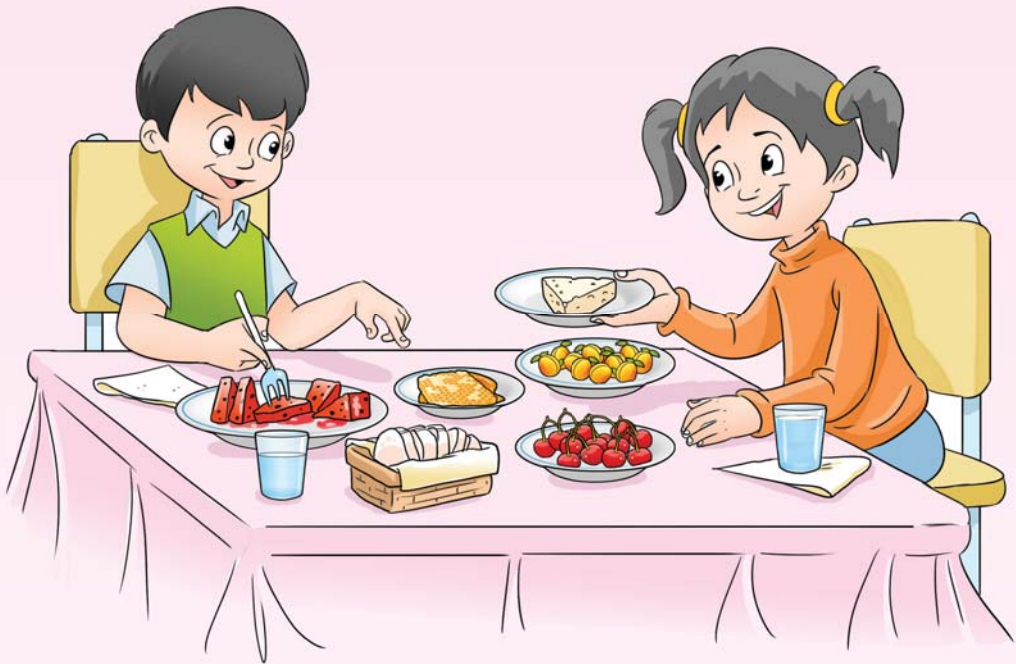
Hûn avmêweyê

Ew mast

Beşa 3. Dema guhdarîkirin û xwendinê Xurekên welatê me

- Elîf:** Zebeşên kîjan bajarî xweş in?
- Rêzan:** Zebeşên Diyarbekirê xweş in.
- Elîf:** Gilyazên kîjan bajarî navdar in?
- Rêzan:** Gilyazên Mêrdînê gelekî navdar in.
- Elîf:** Penîrê Wanê çawa ye?
- Rêzan:** Penîrê Wanê bi sîrik e.
- Elîf:** Fistiqên kîjan bajaran biçêj in?
- Rêzan:** Fistiqên Entab û Sêrtê biçêj in.
- Elîf:** Te hingivê Colemêrgê xwariye?
- Rêzan:** Erê min xwariye. Hingivê Colemêrgê gelek xweş e.
- Elîf:** Mişmişên herî xweş li ku çê dibin?
- Rêzan:** Mişmişên herî xweş li Meletiyê çê dibin.
- Elîf:** Dema ku tu biçî Bedlîsê tu dê li wir çi bixwî?
- Rêzan:** Ez dê biryanê bixwim.

Beşa 4. Dema lîstikê

Navên xurek û bajarên jêrîn hevîyek bikin.

Zebeş	Meleti	Fistîq
Gilyaz	Diyarbakir	Hingiv
Penîrê bi sîrik	Colemêrg	Mişmiş
	Entab	
	Wan	
	Mêrdîn	

Beşa 5. Dema xwendinê

Navên hinek xwarinan

Beşa 6. Dema axaftin û nivîsînê

Hûn jî navên hinek xwarinên devera xwe bibêjin û binivîsin.

1.
2.
3.
4.
5.

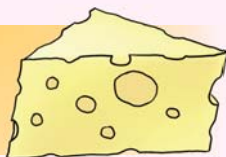
6.
7.
8.
9.
10.

Beşa 7. Dema xwendinê

Navên hinek pêxwarinan

Penîr

Zeytûn

Mast

To

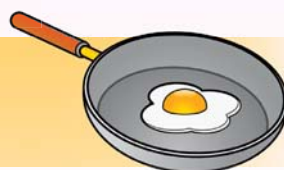
Dims

Nîvîşk

Hêk

Beşa 8. Dema axaftin û nivîsînê

Hûn jî navên hinek pêxwarinên devera xwe bibêjin û binivîsin. !

1.	4.
2.	5.
3.	6.

Beşa 9. Dema xwendinê

Navên hinek vexwarinan !

Av	Dew	Şerbet	Xweşav
Şîr	Çay	Avmêwe	

Beşa 10. Dema axaftin û nivîsînê

Hûn jî navên hinek vexwarinên devera xwe binivîsin. !

1.
2.
3.

Beşa 11. Dema lîstikê

Navên xurek û vexurekên jêr di xaçepirsê de bibînin.

Xweşav

Kutilk

Dims

Dew

Hêk

Şîr

Çay

Tirşik

Kalek

Nîvişk

Av

Zebeş

G	Y	S	I	Ş	Î	R	T	Ş
S	K	J	F	X	E	W	I	A
H	U	D	E	W	K	Z	R	V
E	T	G	J	E	L	E	Ş	Ç
D	I	M	S	Ş	A	B	I	A
Î	L	W	K	A	L	E	K	Y
T	K	N	Î	V	I	Ş	K	A
A	H	Ê	K	H	R	Ç	Î	K

UNÎTEYA

Lîstik û Xeberoşk

7.

Beşa 1. Dema lîstikê

Veşartok

Ristem: Hevalno, ka em veşartokê bilîzin?

Mazlum: Erê, em bilîzin.

Canan: Ez jî dilîzim.

Ceylan: Ez jî dê bilîzim.

Ristem: Baş e, pêşî dê kî ji me bibe pîra holikê?

Mazlum: Werin pîra holikê em bi "bizdim-badim"ê diyar bikin!

Bizdim-Badim

Bizdim

Badim

Bizdim

Badim

Ceylan bû pîra holikê!!!

(Ceylanê berê xwe da dîwar, çavên xwe girtin û hevalên wê xwe veşartin)

-Ooooo

Êkê Mêkê

Qirika çûkê

Şah bilbilê

Textê çilê

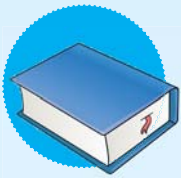
Çil çîzanê

Ava rengê hezareyê

Gur gureyê

Bîst li teyê

Xwe veşêrin, va hatim we!

Beşa 2. Dema xwendinê
Lîstikên me

Veşartok

Teytok

Darqîtik

Xar

Beşa 3. Dema lîstikê

Heval hevaloşkê

! (Zarok destê xwe didin
ser milên hev, li kuçe û
kolanan diçin û tên û
wiha dibêjin)

Heval hevaloşkê
Nan û penîroşkê
Hevalê min şivan e
Gopalê wî pan e
Ji bo guran derman e

Beşa 4. Dema axaftin û nivîsînê

Zarokno, hûn jî lîstikekê vebêjin û piştê binivîsin.

Beşa 5. Dema zûgotinokê

Zûgotinok

Hevalno
ka dê kî ji we vê
zûgotinokê
bibêje ?

.....
Rûvî li rê zivirî
Rê li rûvî zivirî

Beşa 6. Dema axaftinê

Hevalno ka dê kî ji we vê zûgotinokê bibêje.

Beran borî di malê de
Min beran xwar
Beraz ma di malê de

Beşa 7. Dema axaftinê

Çêçik û kûçik di malê de
Çêçik firiya, min çêçik xwar
Kûçik firiya min çêçik xwar

Beşa 8. Dema axaftinê

Hûn jî zûgotinokeke nû hîn bibin û ji hevalên xwe re bibêjin.

Beşa 9. Dema mamikan
Mamik

Hevalno ka dê kî ji we vê mamikê bizane?

Tiştêk heye: Darek e,
Li ser darê hinarek e,
Li ser hinarê gopalek e,
Li ser gopalê ristek e,
Li ser ristê bihûstek e.
Ew çi ye?

(têşî)

Beşa 10. Dema mamikê

Hevalno ka dê kî ji we vê mamikê bizane?

Sê pênc pazdeh û didu hivdeh û sisê bîst

$$(3 \times 5 = 15 + 2 = 17 + 3 = 20)$$

Çar û çar û çardeh, bîst û pênc û pazdeh, hivdeyek û du hijdeh dîkin
çiqas?

$$(4 + 4 + 14 + 25 + 15 + 17 + 2 \times 18 = 115)$$

Beşa 11. Dema mamikê

Hevalno ka dê kê ji we vê mamikê bizane?

Tiştêk heye:

Kalokek tê ji deştê,

Barê striyan li piştê.

Ew çi ye?

(olîr)

Hevalno ka dê kê ji we vê mamikê bizane?

Tiştêk heye:

Sê ling, sê dar

Çar ling pê da

Du ling hat û himik lê da.

Ew çi ye?

(Meşk)

Hevalno ka dê kê ji we vê mamikê bizane?

Tiştêk heye:

Daran movik anî,

Maran hingiv anî,

Miyan şîr anî,

Kewan xwe rê danî,

Fesad tazî mayî,

Mîran xwe da alî

Gayan şer hîlanî.

Ew çi ye?

(Newroz-hatîna biharê)

Beşa 12. Dema xwendinê

Bêsol û Bêdiran

Zarokekî ji zarokekî din re got:

– Çawa dibe, bavê te solfiroş e û tu bê sol î?

Zarokê din jî gotê:

– Ma çawa dibe ku bavê te jî nûjdarê diranan e û tu bê diran î?

Zeynelabîdîn Zinar

Nûjdarê Çarçav

Zilamek hebû, çavên wî şaş bûn. Gava li mirovekî dinêrî, wek du mirovan didît.

Rojekê zilam radibe û diçe ba nûjdarekî, da ku çareyekê ji çavên xwe re bibîne. Dinêre ku nûjdar li kêleka maseya xwe rûniştîye û serê wî di ber de ye û bi tişteyê re mijûl e. Zilam jî nûjdar re dibêje:

- Gava ez li mirovekî dinêrim, ez wî wek du mirovan dibînim.

Nûjdar serê xwe radike û jê dipirse:

- Ma her çar çavên te jî wisa ne?

Zeynelabîdîn Zinar

Beşa 13. Dema nivîsînê

Hûn jî pêkenokekê hîn bibin û binivîsin.

Beşa 14. Dema strînê

Stran

ZIMANÊ KURDÎ

Bi sêr û sur e
Cewahir, durr e
Zimanê kurdî

Bi xeml û rewş e
Şîrîn û xweş e
Zimanê kurdî

Bi xweş awaz e
Letîf û naz e
Zimanê kurdî

Xezel, helbest e
Şemalka dest e
Zimanê kurdî

Beyta Feqî ye
Dengê Xanî ye
Zimanê kurdî

Şikoyê Hesên

Beşa 15. Dema strînê

Hevalno, strana “Zimanê Kurdî” bi hev re bibêjin.

Beşa 16. Dema xwendinê Xeberoşk

Dawiya Derewan

Rojekê, şivanekî pezê xwe diçêrand, ji nişka ve kir hawar:

-Hoo, xelkino! Hawar hawar! Zû werin zû, gur pezê min xwar!

Xelkê ji bo rizgarkirina pez, bi lez û bez xwe gihandin hawara wî. Lê bû tiqetiq şivan, keniya û got:

-Bi Xwedê ne wisa bû, min derew kir.

Rojeke din, dîsa şivan kir hawar hawar û gundiyan dîsa xwe gihand hawara wî. Lê ev jî derew derket.

Di ser van bûyeran re gelek roj hatin û çûn. Rojekê, bi rastî jî gur hat û ket nav pezê vî şivanî. Şivan rabû û kir hawar hawar:

-Hoo, xelkino! Hawar hawar! Gur dawiya pezê min anî, zû werin zû!

Lê belê, xelkê, guhê xwe nedayê, lewra berî niha, wî çend caran derew kiribû. Di encamê de gur pezê wî qir kir.

Ji Pirtûka Xwendina Kurdî Ji bo Pola Seratayî

Beşa 17. Dema axaftin û nivîsînê

Di xeberoşka jorîn de xelk çima neçûn hawara şivan? Vebêjin û binivîsin.

Beşa 18. Dema xwendinê

Kêzika circirk û kurmorî

Kêzika circirk havînê
Tim dikir kêf û şahî
Tembûra wê di dest de
Distra heta êvarî

Bi sitran û bi govend
Roj dibuhurand li xwe
Zivistana sar serma
Nedianî bîra xwe

Kurmoriya xebatkar
Buhar heta payîzê
Şev û rojan kar dikir
Ji bona zivistanê

Havîn qedya payîz hat
 Di pê wê re zivistan
 Ji berfê spî bûye
 Deşt û çiya û zozan

Dinya bû sar û serma
 Her tişt bin berfê de ma
 Kêzika me ya circirkê
 Bê xwarin û bê qût ma

Çû ber mala kurmorî
 Ji bo qût û xwarinê
 Kurmoriyê jê pirsî
 -Ma te çi kir havînê?

-Min wexta xwe bihurand
 Her bi tembûr û stran
 -Ê de baş e, niha jî
 bigire govend û dîlan.

M. Lewendî

Beşa 19. Dema axaftin û nivîsînê

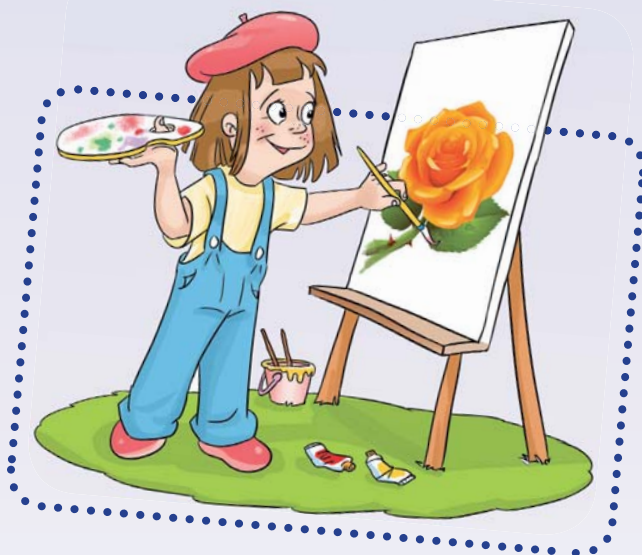
Peyama xeberoşka jorîn çî ye, bibêjin û binivîsin.

NOTÊN UNÎTEYA 7.

UNÎTEYA

Çalakiyên Serbest

8.

Beşa 1. Dema xwendin û axaftinê Çalakiyên serbest

? *Em di
demên
xwe yên
serbest
de çi
dikin*

Rênas:
Ez pirtûkan dixwînim.

Hesen:
Ez nameyan dinivîsim.

Mizgîn: Ez diçim
kursa piyanoyê.

Loran:
Ez diçim şanoyê.

Beşa 2. Dema nivîsînê

**Li gorî agahiyên
jorîn valahiyên jêrîn dagirin.**

Ez pirtûkan.....

Ez..... şanoyê.

Ez nameyan.....

Ez diçim.....piyanoyê.

Beşa 3. Dema xwendin û axaftinê

?

Em di demên xwe yên serbest de çi dikin

Baran: Ez diçim kursa tembûrê.

Soran: Ez li televîzyonê temaşe dikim.

Zerga: Ez çûkan xwedî dikim.

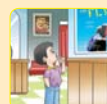
Ûsiv: Ez diçim sînemayê.

Beşa 4. Dema nivîsînê

Li gorî agahiyên jorîn valahiyên jêrîn dagirin.

Ez kursa tembûrê. Ez.....sînemayê.
Ez li televîzyonê..... Ez çûkan.....

Beşa 5. Dema xwendin û axaftinê

? *Em di demên xwe yê serbest de çi dikin*

Tajdîn: Ez bi hevalên xwe re futbolê dilîzim.

Gulan: Ez ji xwe re wêneyan çê dikim.

Seyîd: Ez di înternetê de malperên zarokan dişopînim.

Bawer: Ez masiyan xwedî dikim.

Beşa 6. Dema lîstikê

Bêjeyên jêrîn hevyek bikin.

Futbolê

çê dikim

Wêneyan

dişopînim

Malperên zarokan

xwedî dikim

Masiyan

dilîzim

Beşa 7. Dema xwendin û axaftinê

Em di demên xwe yên serbest de çi dikin

Rojda:
Ez li muzîkê
guhdaî dikim.

Goran:
Ez bi basketbolê
dîlîzim.

Senem:
Ez bi tenîsê dîlîzim.

Aram:
Ez dawîya hefteyê
digel hevalên xwe
diçim seyrane.

Beşa 8. Dema nivîsînê

**Li gorî agahiyên jorîn
valahiyên jêrîn dagirin.**

Ez li muzîkê.....dikim.

Ez bi basketbolê.....

Ez dawîya hefteyê digel hevalên xwe
.....seyranê.

Ez bi tenîsê.....

Beşa 9. Dema xwendinê Cihên çalakiyan

PIRTÛKXANE

SÎNEMA

MUZE

ŞANOGEH

PÊŞANGEH

HOLA WERZIŞÊ

Beşa 10. Dema lîstikê

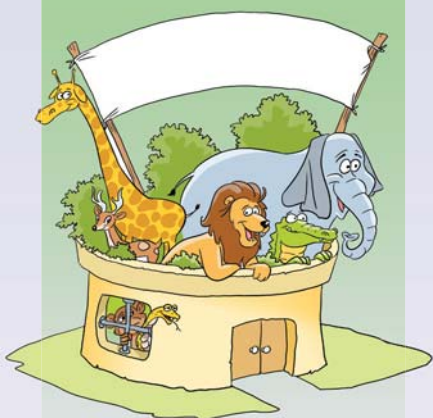
Bi tîpên li
kêlekê navên
cihên
çalakiyan
binivîsin.

pirxatûkne
masîne
zemu
şagehno
lohazîşwer
gehşanpê

Beşa 11. Dema xwendinê Cihên çalakiyan

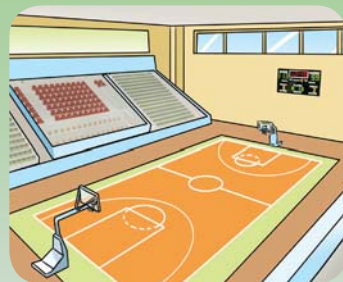
Baxçeyê Ajelan

Qada Konserê

Hola Werzişê

Hewza Avjeniyê

Seyrangeh

Navenda Lîstikan

Beşa 12. Dema lîstikê

Wênayên endaman û navên wan hevîyek bikin.

Hewza avjeniyê

Seyrangeh

Baxçeyê ajelan

Qada konserê

Hola werzişê

Beşa 13. Dema xwendinê

Cihên çalakiyan

Kursa Muzîkê

Qada Futbolê

Sîrk

Hola Şanoyê

Akvaryûm

Lûnapark

Beşa 14. Dema lîstikê

Nav û wêneyên jêrîn hevpek bikin.

Kursa muzîkê

Qada futbolê

Sîrk

Hola şanoyê

Akvaryûm

Lûnapark

Beşa 15. Dema xwendinê

Ez û pirtûkên min

Navê min Loran e. Ez niha diçim pola pêncem. Di demên xwe yê serbest de ez pirtûkan dixwînim. Lewra ez ji xwendina pirtûkan pir hez dikim. Dema ku ez pirtûkekê dixwînim, ez bi lehengên wê re dibim heval, bi wan re digerim û bi wan re dilîzim. Her pirtûk, ji bo min cihanên nû û hevalên nû peyda dike. Ez jî navên van hevalên xwe yê nû di rojnivîska xwe de dinivîsim.

Beşa 16. Dema lîstikê

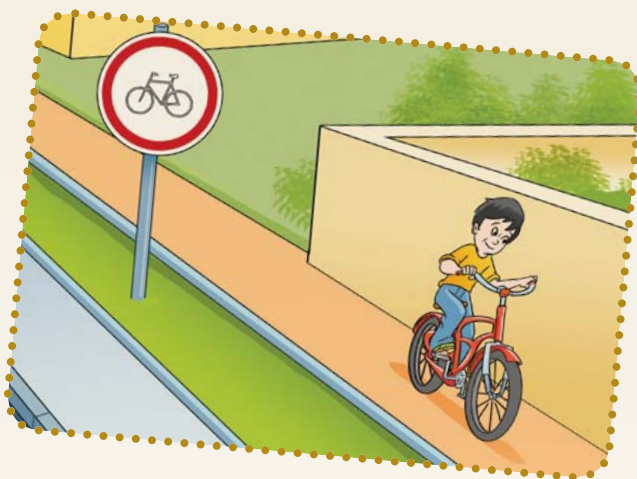
Li hemberî hevokên jêrîn, nîşaneyên rast (R) an jî çewt (Ç) deynin.

Loran niha diçe pola şeşem.	(.....)
Loran di demên xwe yê serbest de pirtûkan dixwîne.	(.....)
Loran ji xwendina pirtûkan pir hez nake.	(.....)
Her pirtûk, ji bo Loran cihanên nû û hevalên nû peyda nake.	(.....)
Loran navên hevalên xwe yê nû di rojnivîska xwe de dinivîse.	(.....)

UNÎTEYA

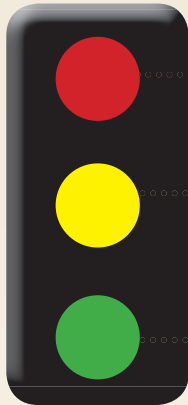
Hatûçû-Geştûger

9.

Beşa 1. Dema xwendinê
Hatûçû
Çirayên hatûçûyê

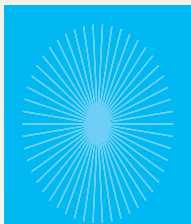
Çiraya rawestinê

Çiraya amadebûnê

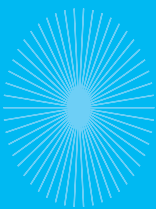
Çiraya derbasbûnê

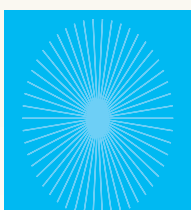
Beşa 2. Dema xwendinê
Rêzikên hatûçûyê

Divê em di ser
 peyaborê re
 derbas bibin.

Cihê ku ev nîşane lê hebe,
 divê em bisiklêta xwe di wir
 re bajon.

Cihê ku peyabor lê nebe, divê
 pêşî em li milê çepê, piştê li milê
 rastê, dîsa li milê çepê binêrin ku
 wesayît nebin em ê derbas bibin.

Beşa 3. Dema xwendinê
Nîşaneyên hatûçûyê

Riya xwendekaran

Riya bisiklêtan

Alîkariya bilez

Peya derbas nabin

Bisiklêt derbas nabin

Nexweşxane

Beşa 4. Dema guhdarîkirin û xwendinê Tu rêzikên hatûçûyê dizanî?

Rizgar: Merheba Binefs, tu rêzikên hatûçûyê dizanî?

Binefs: Belê, divê her kes bizane.

Rizgar: Ku peyarê nebe tu dê çawa bi rê ve biçî?

Binefs: Ez dê di rexê rê re biçim.

Rizgar: Tu çawa derbasî hemberî rê dibî?

Binefs: Ez di ser peyaborê re derbas dibim.

Rizgar: Ku peyabor nebe, tu dê çi bikî?

Binefs: Ez pêşî li çepê, paşê li rastê, dîsa li çepê dinêrim.
Ku wesayît nebin ez derbas dibim.

Rizgar: Tu wateya çirayên hatûçûyê dizanî?

Binefs: Belê, ez dizanim.

Rizgar: Çiraya sor ji bo çi ye?

Binefs: Çiraya sor ji bo rawestînê ye.

Rizgar: Çiraya zer ji bo çi ye?

Binefs: Çiraya zer ji bo amadebûnê ye.

Rizgar: Çiraya kesk ji bo çi ye?

Binefs: Çiraya kesk ji bo derbasbûnê ye.

Beşa 5. Dema lîstikê

Li hemberî hevokên jêrîn, nîşaneyên rast (R) an jî çewt (Ç) deynin.

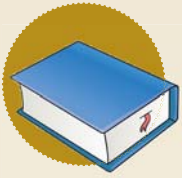
Ku peyarê nebe Binefs dê di rexê rê re biçê. (.....)

Binefs di nav rê re derbas dibe. (.....)

Çiraya sor ji bo rawestînê ye. (.....)

Çiraya zer ji bo amadebûnê ye. (.....)

Çiraya kesk ji bo derbasbûnê ye. (.....)

Beşa 6. Dema xwendinê
Geştûger

Ez bi texsiyê
diçim
geştûgerê.

Ez bi bisiklêtê
diçim
geştûgerê.

Em bi
otobûsê diçin
geştûgerê.

Em bi
keştiyê diçin
geştûgerê.

Tu bi
trênê diçî
geştûgerê.

Hûn bi
balafirê diçin
geştûgerê.

Beşa 7. Dema xwendinê

Wesayîten taybet û wesayîten komguhêz

Navê min Solîn e. Ez di nava hefteyê de bi wesayîten komguhêz diçim xwendingeha xwe. Ez û hevalên xwe di saet heft û nîvan de li rawestgehê hev dibînin. Em li otobusê siwar dibin û diçin xwendingeha xwe. Eger di otobusê de kal, pîr, astengdar û nexweş hebin em cihê xwe didin wan. Ji bo ku mirov tengezar nebin em di wesayîten komguhêz de bi dengê bilind naaxivin.

Wesayîta me ya taybet jî heye. Em dawiya hefteyê carinan bi wesayîta xwe ya taybet diçin seyrangê û heta danê êvarê li wir dimînin. Berî ku em vegerin, em bi malbatî bermayên xwe berhev dikin û davêjin çopdankê.

Beşa 8. Dema nivîsînê

Li gorî agahiyên jorin bersiva pirsîyarên jêrîn bidin.

1. Solîn çawa diçe xwendingeha xwe?

.....

2. Solîn û hevalên xwe di saet çendan de hev dibînin?

.....

3. Mirov di wesayîten komguhêz de cih dide kê?

.....

4. Solîn û malbata xwe dawiya hefteyê bi kîjan wesayîte diçin seyrangê?

.....

Beşa 9. Dema xwendinê

Dîlan û Malbata Xwe Diçin Betlaneyê

Îsal em gelekî xebitîn û westiyan. Niha jî em amadekariya betlaneyê dikin. Îsal em dê biçin Wanê. Li wir em dê li ber peravê bikevin golê, di otêlekê de du hefteyan bimînin. Berî ku em biçin, em dê kelûpelên xwe yên pêwîst amade bikin. Me biryar da ku em dê îsal bi wesayîta xwe ya taybet biçin. Wan, ji bo geştûgerê cihekî gelek xweş û navdar e. Keleha Wanê, Edremît, Girava Axtamarayê û Sûlava Muradiyeyê cihên herî xweş û balkêş ên Wanê ne. Ez bawer dikim, îsal betlaneya me dê pir xweş derbas bibe.

Beşa 10. Dema nivîsînê

Li gorî agahiyên jorîn bersiva pirsîyarên jêrîn bidin.

1. Îsal Dîlan û malbata xwe ji bo betlaneyê diçin ku derê?

.....

2. Mirov di wesayîtên komguhêz de cih dide kê?

.....

3. Dîlan û malbata xwe dê bi çi biçin betlaneyê?

.....

4. Dîlan û malbata xwe dê di betlaneyê de li ku bimînin?

.....

Beşa 11. Dema xwendinê

Cihên xweş û dîrokî yên ku em dikarin lê bigerin.

Sûra Diyarbekirê bajarê kevin dorpêç dike û gelek dîrokî ye.

**Gola Masiyan li Rihayê ye
û cihekî pîroz e.**

**Çiyayê
Nemrûdê li
bajarê
Semsûrê ye
û peykerên
dîrokî lê
hene.**

Girava
Axtamarayê li
bajarê Wanê
ye û cihekî pir
xweş e.

Deryaya Spî li başûrê
Tirkîyeyê ye.

Şanogeha dîrokî,
Aspendos, li
Antalyayê ye.

Beşa 12. Dema nivîsînê

Valahiyên jêrîn dagirin

1. Sûra Diyarbekirêdorpêç dike û gelek ye.
2. Gola Masiyan liye û cihekî e.
3. Çiyayê Nemrûdê li bajarêye ûdîrokî lê hene.
4. Deryaya Spî li başûrêye.
5. Şanogeha dîrokî, Aspendos, li ye.

Beşa 13. Dema xwendinê Cih û alî

Eger hûn jî bixwazin cih û aliyên xwe bizanin, destê xwe yê rastê bi aliyê rojhilat ve dirêj bikin, wê demê; destê we yê çepê rojava, berê we bakur, pişta we jî başûr nîşan dide.

Beşa 14. Dema xwendinê

Mala me li **jurê** xwendingehê ye.
Mala Delalê li **jêrê** mala me ye.
Nexweşxane li **rojavayê** sînemayê ye.
Zanîngeh li **başûrê** bajêr e.
Guzergaha rêhesinê ji **bakur** ber bi **başûr** ve ye.
Hêja li **ber** min rawestiye.
Li **dora** golê gelek havîngeh hene.

Beşa 15. Dema xwendinê

Mala Azad, Berfîn û Dilgeş

Azad: Mala we li ku ye, ez çawa dikarim bêm mala we?

Berfîn: Ji bo ku tu bê mala me, divê tu ji sinemayê heta kolana Azadiyê bimeşî, ji dawiya kolana Azadiyê li destê çepê bizîvirî û bi qasî sed gavî bimeşî, li destê rastê avahiyeke derîsor heye, ew mala me ye.

Dilgeş: Mala me jî li pişt mala Azad e. Li pêşiya mala me baxçeyekî hinan heye.

Berfîn: Baş e, gelo kes mala Rûmetê dizane?

Azad: Erê, ez carekê çûbûm. Mala Rûmetê li jêrê mala me ye. Li jêrê mala me pirtûkxaneyekê mezin heye. Mala Rûmetê li çepê pirtûkxaneyê ye. Di navbera wan de xaniyek heye.

Berfîn: Baş e, malên me nêzîkî hev in. Lê mala Rojdayê ji malên me dûr e. Mala Rojdayê li taxa Jîngehê ye. Taxa Jîngehê taxa herî jêr a bajêr e.

Dilgeş: Em bi meşê nikarin herin mala Rojdayê, lê otobûs diçin heta ber mala wê.

Beşa 16. Dema nivîsînê

Li gorî agahiyên jorîn bersiva pirsîyarên jêrîn bidin.

1. Mala Berfînê li ku ye?

.....

2. Mirov çawa dikare biçe mala Berfînê?

.....

3. Mala Dilgeş li ku ye?

.....

4. Li pêşîya mala Dilgeş çi heye?

.....

5. Mala Rojdayê li kîjan taxê ye?

.....

FERHENGOK

A

Adar: Mart
Ağir: Ateş
Agirkuj: İtfaiyeci
Ajel: Hayvan
Ajotin: Sürmek
Ali: Yön
Alıkar: Yardımcı
Alıkarî: Yardım
Alıkariya bilez: İlk yardım
Amade: Hazır
Amade bûn: Hazır olmak,
hazır olma
Armanc: Amaç
Asıman: Gökyüzü
Av: Su
Avjenîkirin: Yüzmek
Avjenî: Yüzme
Avmêwe: Meyve suyu
Awa: Şekil
Axaftin: Konuşmak,
konuşma

B

Bager: Kasırğa
Bahoz: Fırtına

Bajar: Şehir
Bakur: Kuzey
Balafır: Uçak
Balkêş: Dikkat çekici
Bapîr: Dede
Bar: Yük
Baran: Yağmur
Başûr: Güney
Bav: Baba
Baxçeyê ajelan: Hayvanat
bahçesi
Bazargeh: Alışveriş merkezi
Bejin: Boy
Ber: Ürün
Beran: Koç
Berf: Kar
Berî: Önce
Berma: Artık, kalıntı
Bersiv: Cevap
Beş: Bölüm
Betlane: Tatil
Beyanî baş: Günaydın
Bêdeng: Ünsüz harf
Bêhn: Koku, nefes
Bêhnkirin: Koklamak

Bêhnvedan: Teneffüs
Bêje: Sözcük
Bihar: Bahar
Bihişt: Cennet
Binefîş: Mor
Bingehîn: Temel
Bira: Kardeş
Birin: Götürmek
Birîn: Yara
Birû: Kaş
Biserçûyî: Tarihi geçmiş
Bisiklêt: Bisiklet
Bisk: Zülûf
Bîrkarî: Matematik
Bûn: Olmak

C

Carinan: Bazen
Cemidî: Soğuk
Cêwî: İkiz
Cih: Yer
Cil: Elbise
Cotkar: Çiftçi

Ç

Çalakî: Faaliyet, etkinlik
Çapûtê pêçanê: Sargı bezi
Çare: Çözüm
Çarşem: Çarşamba
Çav: Göz
Çavkanî: Kaynak
Çawa: Nasıl
Çend: Kaç
Çep: Sol
Çewt: Yanlış
Çêçik: Cıvıv
Çêlek: İnek
Çi: Ne
Çima: Niçin
Çira: Işık, lamba
Çirayên hatûçûyê: Trafik ışıkları
Çiriya paşî: Kasım
Çiriya pêşî: Ekim
Çiya: Dağ
Çopdank: Çöp sepeti
Çûk: Kuş

D

Dan: Öğün
Dapîr: Nine
Darqîtik: Çelik çomak
Daşir: Tuvalet
Dawî: Son
Dê: Anne
Dêm: Yanak

Dem: Zaman

Demsal: Mevsim
Deng: Ses
Dengdêr: Ünlü harf
Derew: Yalan
Deryaya Spî: Akdeniz
Dest: El
Destpêk: Başlangıç
Destşok: Lavabo
Dev: Ağız
Dever: Yöre
Dew: Ayran
Dêm: Yanak
Dilşa: Neşeli, mutlu
Diran: Diş
Dirêj: Uzun
Dîrok: Tarih
Dîrokî: Tarihi
Dor: Sıra
Du: İki
Duşem: Pazartesi
Dûr: Uzak

E

Enî: Alın
Enîşk: Dirsek
Erd: Yer
Erê: Evet
Ewr: Bulut
Ewrî: Bulutlu
Ez: Ben

Ê

Êvar: Akşam
Êzing: Odun

F

Ferheng: Sözlük
Ferhengok: Sözlükçe
Firavîn: Öğle yemeği
Firingî: Domates

G

Gel: Halk
Gelo: Acaba
Germ: Sıcak
Geştûger: Seyahat
Gilyaz: Kiraz
Giran: Ağır
Goşt: Et
Govend: Halay
Guh: Kulak
Guhdar: Dinleyici
Guhdarîkirin: Dinlemek
Gul: Gül

Gulan: Mayıs
Gund: Köy
Gundî: Köylü

H

Hatûçû: Trafik
Havîn: Yaz
Hawar: İmdat
Hefte: Hafta

Henek: Şaka
Hestî: Kemik
Heval: Arkadaş
Hevnasîn: Tanışma
Hewza avjeniyê: Yüzme havuzu
Hezkirin: Sevmek
Hêk: Yumurta
Hêlîn: Yuva
Hênîk: Serin
Hêz: Kuvvet, güç
Hinar: Nar
Hingiv: Bal
Hişk: Sert
Hola werzişê: Spor salonu
Huner: Sanat
Hûn: Siz
Hûrbîn: Mikroskop

Î

Îlon: Eylül
În: Cuma
Încas: Erik
Îro: Bugün
Îsal: Bu yıl

J

Jan: Sızı
Jêbir: Silgi
Jêbirin: Silmek
Jêr: Aşağı
Jêrîn: Aşağıdaki

Jimare: Sayı
Jimartek: Abaküs
Jin: Kadın
Jiyan: Yaşam
Jijo: Kirpi
Jîngeh: Yaşam alanı
Jîngehparêz: Çevreci
Jîngehparêzî: Çevrecilik
Jor: Yukarı
Jorîn: Yukarıdaki
Jûr: Oda

K

Kalek: Kaburga dolması
Kanûna paşî: Ocak
Kanûna pêşî: Aralık
Kar: İş
Keç: Kız
Kelandin: Kaynatmak
Kelûpel: Araç gereç
Ker: Eşek
Kesk: Yeşil
Keştî: Gemi
Kevanî: Ev hanımı
Kevir: Taş
Kevz: Yosun
Kêfxweş: Sevinçli, mutlu
Kêm: Az
Kêzika circirkê: Ağustos böceği
Kin: Kısa
Kiras: Entari

Kirîn: Almak
Kirin: Yapmak
Kîso: Kaplumbağa
Kom: Grup, kulüp
Komelayetî: Sosyal Bilgiler
Komguhêz: Toplu taşıma
Kulîlk: Çiçek
Kur: Oğul
Kurmorî: Karınca
Kurt: Kısa
Kutîlk: İçli köfte
Kûr: Derin

L

Laş: Beden
Leheng: Kahraman
Lêv: Dudak
Ling: Ayak
Lîstîk: Oyun
Lîstîkvan: Oyuncu
Lîstîkvanî: Oyunculuk

M

Malbat: Aile
Malper: Web sitesi
Mam: Amca
Mamik: Bilmece
Mamoste: Öğretmen
Mar: Yılan
Masî: Balık
Mast: Yoğurt

Meh: Ay
Mehîr: Ayran çorbası
Meşk: Yayık
Met: Hala
Mezin: Büyük
Mêr: Erkek
Mêwe: Meyve
Mijang: Kirpik
Mijar: Konu
Mil: Omuz
Mişmiş: Kayısı
Mikrob: Mikrop
Mîna: Gibi
Mû: Kıl

N

Name: Mektup
Nan: Ekmek
Nanpêj: Fırıncı
Nav: Ad
Navber: Ara
Navnîşan: Adres
Neh: Dokuz
Nexşe: Harita
Nexweş: Hasta
Nexweşxane: Hastahane
Neynûk: Tırnak
Nêrîn: Bakmak
Nêzdeg: Yakın sesli
Nêzîk: Yakın
Nivîs: Yazı
Nivîsîn: Yazmak, yazma

Nîsan: Nisan
Nîşane: İşaret
Nîşaneyên hatûçûyê: Trafik işaretleri
Nîv: Yarım
Nîvro: Öğlen
Nûjdar: Doktor

P

Pace: Pencere
Paqij: Temiz
Paqijî: Temizlik
Paqijkirin: Temizlemek
Parastin: Savunmak
Parêzer: Avukat
Parza: Aşı
Paş: Arka
Patik: Ense
Payîz: Sonbahar
Pel: Yaprak
Pembû: Pamuk
Peya: Yaya
Peyabor: Yaya geçidi
Peyam: Mesaj
Peyarê : Kaldırım
Peyker: Heykel
Pez: Küçük baş hayvan
Pê: Ayak
Pêjgeh: Mutfak
Pêkenok: Fıkra, gülmece
Pênûs: Kalem
Pênûsdank: Kalemlik

Pêş: Ön
Pêşangeh: Sergi
Pêşî: Önce
Pêwîst: Gerekli
Pêxwarin: Kahvaltılık, katık
Pir: Çok
Pirs: Soru
Pirtûk: Kitap
Pirtûkxane: Kütüphane
Pismam: Amca oğlu
Piştî: Sonra
Pîr: Yaşlı
Pîrozkirin: Kutlamak
Pîroz: Kutlu
Pîrozbahî: Kutlama
Pişe: Meslek
Pol: Sınıf
Por: Saç
Poz: Burun

Q

Qelandin: Kavurmak
Qelî: Kavurma
Qijik: Karga
Qirik: Boğaz
Qîrîn: Bağırarak
Quling: Turna

R

Ran: Bacak
Rast: Doğru, sağ
Rastkêş: Cetvel

Razan: Uyumak, uyuma

Rewş: Durum

Rewşa hewayê:
Hava durumu

Rê: Yol

Rêvebir: Yönetici

Rêzik: Kural

Roj: Güneş

Rojane: Günlük

Rojava: Batı

Rojhilat: Doğu

Rojnivîsk: Günlük

Ronî: Aydın, aydınlık

Rû: Yüz

Rûnişteke: Sıra

Rûniştin: Oturmak, oturma

Rûvî: Tilki

S

Sal: Yıl

Salname: Takvim

Sar: Soğuk

Sayî: Açık hava

Serî: Baş

Serkeftin: Başarmak, başarı

Serma: Soğuk

Serşok: Banyo

Seyrangeh: Piknik alanı

Sêv: Elma

Sibat: Şubat

Sing: Göğüs

Sirûd: Marş

Siruşt: Doğa

Sî: Otuz

Spartek: Ödev

Spas: Teşekkür

Stran: Şarkı

Strîn: Şarkı söylemek

Ş

Şagirt: Öğrenci, çırak

Şaneşîn: Balkon

Şano: Tiyatro

Şaş: Yanlış

Şaşî: Yanlışlık

Şeh: Tarak

Şev: Gece

Şilî: Yağış, yağışlı

Şivan: Çoban

Şîr: Süt

Şîrîn: Tatlı

Şîv: Akşam yemeği

Şopandin: Takip etmek,
izlemek

Şor: Tuzlu

T

Tamsar: Tatsız

Tarî: Karanlık

Taşî: Kahvaltı

Tax: Mahalle

Taybet: Özel

Taybetî: Özellik

Tebax: Ağustos

Tehl: Acı

Temaşekirin: İzlemek,
seyretmek

Tenduristî: Sağlık

Tenî: İs

Teytok: Seksek oyunu

Tilî: Parmak

Tirî: Üzüm

Tirşik: Güveç

Tîşt: Şey

Tîp: Harf

Tîpên girdek: Büyük harfler

Tîpên hûrdek: Küçük harfler

Tîrmeh: Temmuz

To: Kaymak

Toraq: Çökelek

Tû: Dut

Tûj: Acı

V

Vala: Boş

Valahî: Boşluk

Veşartok: Saklambaç

Vexwarin: İçmek, içme

Vexurek: İçecek

W

Welat: Vatan

Werdek: Ördek

Werziş: Spor

Wesayîten komguhêz: Toplu
taşıma araçları

Wêne: Resim

X

Xaçepirs: Bulmaca

Xal: Dayı

Xaltî: Teyze

Xanî: Ev

Xar: Misket, bilye

Xebatkar: Çalışan

Xeberoşk: Masal

Xetîre: Meşale

Xezal: Ceylan

Xêz: Çizgi

Xêzik: Çizgi

Xiyar: Salatalık

Xizmetkar: Hizmetçi

Xort: Genç, delikanlı

Xox: Şeftali

Xurek: Yiyecek

Xurt: Güçlü

Xwarin: Yemek

Xwe: Kendi

Xwêdan: Terlemek, ter

Xwedîkirin: Beslemek

Xwelî: Kül

Xwendekar: Öğrenci

Xwendin: Okumak

Xweş: Güzel

Xweşav: Hoşaf

Xwê: Tuz

Xwişk: Kız kardeş

Y

Yek: Bir

Yeke: Ünite

Yekem: Birinci

Yekşem: Pazar

Z

Zanîngeh: Üniversite

Zarok: Çocuk

Zebeş: Karpuz

Zer: Sarı

Zevî: Tarla

Zêde: Fazla

Zêr: Altın

Ziman: Dil

Zivistan: Kış

Zozan: Yayla

Zûgotinok: Tekerleme

ÇAVKANÎ:

1. Emîr Celadet Bedir Xan&Roger Lescot, Kürtçe Dilbilgisi (Kurmancî), Weşanên Doz, İstanbul: 1991
2. Kadri Yıldırım, Kürtçe Dilbilgisi (Kurmancî Lehçesi), MAÛ Yaşayan Diller Enstitüsü Yayınları, Mardin: 2012
3. Mîkaîl Bilbil&Bahoz Baran, Rêzimana Kurmancî, Weşanên Enstîtuya Amedê, Diyarbekir: 2008
4. D.Îzolî, Ferheng: Kurdî-Tirkî, Tirkî-Kurdî, Weşanên Deng, İstanbul: 2002
5. Zana Farqînî, Ferhenga Kurdî-Tirkî, Weşanên Enstîtuya Kurdî ya Stenbolê, Stenbol: 2005
6. Zana Farqînî, Ferhenga Tirkî-Kurdî, İstanbul Kürt Enstitüsü Yayınları, İstanbul: 2000
7. M.Mamîsanij, Mehmed Uzun, J.Îhsan Espar, Ferhengê Kirmanckî (Zazakî)-Tirkî, Weşanxaneyê Vateyî, Stenbol: 2009
8. Grûba Xebate ya Vateyî, Rastnûştîşê Kirmanckî(Zazakî), Stenbol: 2005
9. Ordîxanê Celîl, Celîlê Celîl, Mesele û Metelokên Gelê Kurd, Enstîtûta Kurdzaniyê, Wien: 2005
10. Kovara Hawar (1932-1945), Weşanên Nûdem, Stockholm: 1998
11. Kovara Ronahî (1942-1945), Kombenda Kawa Bo çanda Kurdî, Erbil: 2001
12. Xwendina Kurdî Bo Pola Sisêya Bineretî, Hewlêr: 2008
13. Ramazan Pertev, Zarok û Çîrok (Destpêka Pedagojiya Kurdî), Weşanên Doz, Stenbol: 2008
14. Emîn Ebdulqadir, Hozan û Şanogeriya Zarokan di Edebî Kurdî de, Weşanxaneya Spîrêz, Hewlêr: 2007
15. Kovara Kepîr, Duhok: 2010
16. Zeynelabîdîn Zinar, Xwençe, Stocholm: 1989-1993
17. Mehmûd Lewendî, Kovara Hêlîn, Stocholm: 1996
18. Heciyê Cindî&Emînê Evdal, Folklor Kurmanca, Weşanên Avesta, Stenbol: 2008

